

8 SEPTEMBRIE 1931.

Braşovul Literar şi Artistic

DIRECTOR:
CINCINAT PAVELESCU

NICOLAE IORGA

2-3.

APARE IN FIECARE LUNĂ LA BRAŞOV

CERCUL REVISTEI „BRAȘOVUL LITERAR“.

Cincinat Pavelescu (președinte), Atanasie Bălăcescu, C. Bobescu, Bran=Lemeny, Valeria Căliman, Ion Foçșeneanu, Eugen Jebeleanu, Aurel Mureșianu, Maria Baiulescu, Ecaterina=Pitiș, Victor Rath, Părintele Pizo=Zărnești și Petre Teodorescu.

Prim-redactor: I. AL. BRAN-LEMENY.

Redactor: ION FOÇȘENEANU.

A B O N A M E N T E:

In țară: pentru particulari . . . . . lei 200.
                      pentru instituții. . . . . „ 400.
In streinătate: . . . . . „ 400.

C U P R I N S U L:

At. C. Bălăcescu	N. Iorga, cu prilejul împlinirii a 60 de ani.	G. St. Cazaçu	Singuratec
Cincinat Pavelescu	Lied pentru ochi verzi	Aurel. A. Mureșianu	Post=a N. Bălăcescu un romantic ?
I. Al. Bran=Lemeny	Cântec Trist	N. Niculescu=Cantonieru	Moartea lui State
Alfred Moșoiu	Romanță	Pavel Nedelcu	Parc provincial
I. Agârbiceanu	Pe drumuri	Petru I. Teodorescu	Jeanne d'Arc
George Gregorian	Țigani din Budapesta	Pr. I. Piso	Cugetări creștine
Cincinat Pavelescu	Amintirile unui magistrat-poet	Max Moltke	Transilvania
Ion Foçșeneanu	Noapte în Brașov	— Kibédi Sándor	trad. de I. Ū. Soricu
Ecaterina Pitiș	Lăbuș	Adolf Helfman	Fiul Ardealului, trad. de I. Dăianu
G=I Al Butunoiu	Soldatul în concediu		Antologia scriitorilor ardeleni contemporani
I.	Tot despre spiritul d-lui C. Argetoianu.		

Plastica: Mattis Teutsch de Eugen Jebeleanu

Recenzii: Măriș=sa Puiul Pădurii de Ion Foçșeneanu

Informațiuni, Bibliografie

— Toate manuscrisele trimise revistei, vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu, Str. Lunca Plaiășului No. 3-a Brașov. Autorii manuscriselor admise spre publicare vor fi anunțați în cel mult trei săptămâni dela primirea lor. Cele nepublicabile se ard. Revista însă, își face o datorie de a încunoștiința, că nu va putea recompensa deocamdată decât într'o foarte mică măsură pe d-nii colaboratori deoarece este abia la început. In orice caz, se va ține totdeauna seama, de situația materială a autorului.

— Rugăm insistent toate revistele și ziarele din țară, a răspunde schimbului nostru. Ne vor ajuta astfel la munca de cunoaștere și informație artistică pe care am început-o în acest ținut.

— Toate cărțile și revistele primite la redacție, vor fi amintite la Bibliografie sau recenzate, în ordinea primirii lor și în limita spațiului de care dispunem.

— Cei care primesc No. 1 și 2 al „Brașovului Literar“, vor fi considerați abonați pe întregul an.

— D-l M. Bătrânu este **singurul** autorizat să achiziționeze abonamente, reclame etc. și să încaseze sume de bani în numele Ad-ției noastre, în care scop i s'a eliberat legitimația și scriptele necesare.

Redacția și Administrația: Strada Lunca Plaiășului No. 3-a Brașov.

Nicolae Iorga

Cu prilejul împlinirii a şaizeci de ani.

Il văd în marea sală a Universităţii, în faţa miilor de studenţi, sub ploaia omagiilor colegiale, poate nu tocmai la largul său, dar de o uimitoare naturalitate, de o reală modestie, care îşi găseşte temeiul în marea sa iubire de oameni. Il văd şi nu mai înţeleg ce înseamnă vârsta de şaizeci de ani. Aceeaşi faţă maestrosă, încadrată de o barbă ceva mai redusă ca pe vremuri, dar abia brumată pe alocuri, se prelungeşte în sus, prin fruntea largă, care acum pare că nu se mai sfârşeşte de cât în rotundimea desăvârşită a „genialului occiput“. Şi chipul acesta, pe care atâţia din generaţia mea l-au asemănat cu al icoanelor din biserică, stă desăvârşit de mândru, pe trupul uriaş, parcă mai sdravăn ca întotdeauna.

Ochii, turburătorii ochi, cari au purtat după ei atâţia alţii spre culmile idealului, nu mai au parcă flacăra temută de altădată, ci doar lumina de nesfârşită bunătate a înţeleptului, care ştie să ierte.

Atent la cele ce se spun, el cercetează cu luare aminte tineretul, care îl priveşte cu un sentiment neîncercat faţă de alţii.

O clipă surprind o scenă interesantă. Sigur de sine, prin depărtarea în care se afla, un tânăr îi spune din privire ceea ce cuvântul, viu sau scris, n'ar fi îndrăsnit să-i spună niciodată.

Maestrul l-a zărit îndată şi, pe aceeaşi cale, a împărtăşirii directe, îi trimete răsplata, cu o dărnicie împărătească, până ce tânărul e inundat de lumină şi, ameţit, pluteşte acum, cu sufletul fără cârmă, în apele fericirii.

Iată că, între cei care omagiază, apare, sfioasă, figura unui poet adevărat, vreţuit îndeosebi pe vremuri şi laudat la Sorbona pentru „Povestea unei tinereţi“. Priviri părinteşti învăluie pe savantul de astăzi, care, prin fineţea-i neobicinuită, pare să aibă ceva cu totul imaterial. E totuşi o mare autoritate şi fulgerător, sentimentele duioase lasă loc, la cel care făcuse pe vremuri un revelator curs despre metodologia istoriei şi a ştiinţelor ajutătoare, unei curiozităţi ştiinţifice deosebit de vii, la auzul temei: „Contribuţia profesorului Iorga la studiul geografiei“.

Când s'a ridicat să vorbească şi a dus la ochii străbătători neaşteptata lentilă a ochelarilor, pentru a citi de pe o foaie cele câteva cuvinte — el care, la discursul de recepţie dela Academie, lăsa fenomenala-i putere de improvizaţie să-i depăşească cu totul cuprinsul foilor protocolare, — pentru prima oară l-am văzut pe vrăjitorul vorbei înlăturând vraja creată de alţii, pentru a pune în loc exemplul supremei simplităţi, care prin cuvântul „laboremus“, desfăşura dinainte un câmp fără sfârşit şi afirma puternic o tinereţe desăvârşită.

L-am cunoscut prin „Semănătorul“, când eram în clasa IV-a de liceu. Din cele două pagini ale articolului-prim nu înţelesesem nimic, de cât că vorbea prin ele o putere extraordinară. De atunci, în fiecare Vineri, desfăceam, cu mâini înfrigurate, revista cu foile gălbui, prin care mi se lămuria o lume de frumuseţi, către care aspiram cu stângăcia vârstei. Nu mai era turburătoarea chemare eminesciană a unui vis sortit să rămâne vecinic departe şi tocmai de aceea „să-şi înmoaie aripa'n amar“, dar era ceva din aceeaşi largă iubire de oameni, mai trepidantă şi mai încrezătoare, căci restrânsese orizontul la lumea noastră naţională. Lipsia cu intenţia şi privirea filosofică, de total, cu măsurarea celui mai mic cuvânt sub lumina, fără îndoială, tristă şi ea, a scepticismului lui Maiorescu, dar era aceeaşi încântare de frumuseţe şi, pe deasupra, o fanatică credinţă, care nimerea deadreptul la inimă. Printr'o varietate de subiecte fascinantă, în legătură cu viaţa literară care pulsa atunci dela un capăt la altul al pământului românesc, într'o formă vecinic nouă, de o bogăţie de expresii neasemănată şi de o cuceritoare spontaneitate, cititorii de atunci au simţit un singur lucru, că floarea literaturii şi a artei în general nu poate creşte decât în pământul adânc naţional

și că acesta e binecuvântarea veacurilor trecute, care își spun puterea misterioasă în ceea ce constituie tocmai farmecul de originalitate al subtilei creațiuni. Scriitorii vremii, prin puținul ce-l mai lasă conștiinței lucide inspirația, s'au îndrămat spre farmecul trecutului românesc, despre care le vorbeau toate amintirile vii, și au înfățișat colorat mai ales lumea satelor din care se ridicaseră mai toți și care rezumă, în aparenta simplitate, o întreagă civilizație armonioasă. Și pentru că în sufletul lor răsărise lumina unui ideal, literatura și arta lor nu mai erau un joc al capriciilor trecătoare, ci mărturisirea unor adânci cerințe ale sufletului, cari erau o binefacere pentru acei care nu le puteau sune prin glasul propriu.

Aceasta este taina care a făcut ca literatura „semănătoristă“, care se continuă sub diferite nume până astăzi, să unească, sub bagheta lui Nicolae Iorga, sensul moral și militant cu expresivitatea organică.

Mai târziu, prin „Floarea Darurilor“, el a deschis o largă perspectivă și către partea cea mai bună a marilor literaturi europene.

De timpuriu, de asemenea am străbătut cu închipuirea, prin filele, atât de vii, ale cărților sale de călătorie, pământul și lumea românească. Am învățat să le iubesc prin „Drumuri și orașe“, prin „Sate și mănăstiri“, în care se armonizează în chip surprinzător poezia tablourilor vaste cu preciziunea amănuntelor autentice și a explicațiilor istorice, etnografice sau artistice. Am înțeles atunci de ce ocolia adesea catedralele, strălucitoare de noutate, pentru a descoperi bisericuța veche, care, în linii și în zugrăveala naivă, desvăluia ceva din taina nobleții sufletului nostru de altădată.

În urmă, cărți de sinteză, ca „L'art roumain“ și „L'art populaire roumain“ aveau să dea aspectul general și explicarea caracteristicilor artei noastre.

Din „Neamul Românesc în Basarabia“ mi-a rămas o umbră de tristețe pentru conștiința națională care sta să ațipească. Un sentiment de înduioșare, mai puternic, pentru sufletele dela sate, pierdute uneori, și pentru cele ce se înstrăinau pe încetul la orașe, se desfăceau din „Neamul Românesc în Bucovina“, pentruca toată dârzenia rasei noastre să iasă cu atât mai vie din „Neamul Românesc în Ardeal“, care părea un cântec de triumf și un îndemn destul de lămurit pentru zilele care aveau să vină.

Imaginea țării întregite, cu toate frumusețile naturii și cu comorile artistice o dă din nou în opera „La Roumanie pittoresque“.

De-atunci neobositul călător a cercetat, la dâșii, și pe Români din America, pe cari i-a îndemnat să se întoarcă în țară, și a descoperit, în cartea ce ni-i înfățișează cu iubire, și dincolo de uriașa tehnică americană, un suflet nou și plin de interes. În multe alte cărți ni se descriu, cu tot ce au mai prețios, țări din apusul luminat și când frumusețile naturii și ale operelor de artă se unesc cu amintirile de tinerețe, ca în „Amintiri din Italia“, farmecul descrierilor atinge culmi care nu știi cum ar putea să fie depășite.

Puterea scrisului său mă atrăgea și în vadul mare al studiilor istorice, pe care le însuflețea, descoperind între momentele izolate ale faptelor politice, fluidul continuu al sufletului național. Apoi, cu o putere unică de intuiție, îl urmăria în toate aspectele culturale, punând viață, acolo unde era numai o formă searbădă, și înțelegere, unde era doar combinație meșteșugită.

Ce a dat în acest domeniu, dela adunarea imensului material de informație, până la luminarea epocelor celor mai necunoscute și până la sinteza istoriei naționale, pe care a integrat-o în aceea a Orientului, în opere scrise în limbi europene, e ceea ce i-a făcut renumele cel mare mondial. Întreaga operă își capătă o ultimă expresie în lucrarea „Essai de synthèse d'une histoire de l'humanité“, care aduce în atâtea domenii vederi cu totul originale.

E uimitor cum personalitatea cea mai neted conturată are puțința de-a se transpune, cu o precizie instructivă, în miile de suflete de toate felurile, dela cele mai simple până la cele mai complicate, și de a trăi cu ele în cele mai diferite împrejurări. De aceea sunt vii și darnici în nobile îndemnuri pentru cititor „Oamenii cari au fost“. De aceea cărțile de istoria literaturii românești, ori a literaturilor romanice aduc, în fața celui care are puterea de concentrare necesară, nu numai liniile simple ale curenților literare, ci întreaga viață morală a trecutului, în intimitatea căruia străbați și cu care îți îmbogățești efectiv viața proprie.

Mișcându-se după voe „pe linii interioare“ în cuprinsul propriei concepții, dă „Cărți reprezentative din viața omenirii“, unde nu e numai oglindirea vieții din afară în opera lite-

rară, ci mai ales pecetia pe care o pun aceste cărți pe lumea de idei a epocelor pe care le reprezintă.

Să mai amintesc de „Cugetări“, una din cele mai frumoase cărți cari s'au scris în limba românească? Nu știu dacă am dreptul s'o fac, căci nu am terminat-o niciodată. Sotind-o cunoscută din josul paginilor de reviste conduse de Maestru, unde cugetările apăruseră ca pietre rare împrăștiate, am început-o vecinic dela capăt, ca pe orice operă care nu se învechește, și m'am tot afundat în căutarea exemplelor multiple, la care se aplica scânteetorul adevăr, adesea întrevăzut atunci pentru întâia oară. Nu e idee consacrată care să nu fie acolo pusă la un nou examen și tocmai de aceea se afirmă mai puternic dreptul vieții și necesitatea moralei care-i servește de suport. Și cartea, de necruțătoare cercetare, e străbătută întreagă de un imn înălțat muncii, care e singurul mijloc real de manifestare al vieții.

„Cugetările“ mai au interesul, alături de admirabilele pagini de polemică, rămase prin reviste, de a pune în relief mai ales latura analitică a spiritului autorului, care uzează mai ales de marea sa putere de divinație. Dar rândurile acestea nu pot fi încheiate, fără a aminti și de covârșitoarea putere oratorică, care pare că reprezintă latura de căpetenie a marei personalități. Tendința de a înălța, de a pune în mișcare, în slujba rosturilor mari ale vieții, întreaga energie a societății și, prin idealul agitat a generațiilor succesive, îl face să aleagă mai ales mijlocul cuvântului dinamic și să rămână mai presus de toate profesor, în tot ce are cuvântul mai frumos și mai cuprinzător.

Am întâlnit mulți oratori care știu să-ți stimuleze gândirea, elaborând-o cu sfortare în clipa când vorbește. Alții au siguranța deplină că fraza va eși corectă, muzicală, colorată, chiar, și că argumentarea se va așterne în ordinea voită. Aceștia te antrenează, încântându-te, spre ținta lor. Dar n'am întâlnit, până la Nicolae Iorga, pe oratorul care să fie el însuși covârșit de debitul cuvintelor, care, înaintea lor, să stabilească comunitatea de spirit cu auditorul prin privire, care să se lase răpit de pasiuni deslănțuite în clipa aceea și să poarte, astfel, ca pe jucării, și mintea și voința auditorului, fără nici o pregătire meșteșugită, ci nimerind, cu o intuiție fără greșală motivul sufletească hotărîtor, care-i va aduce adesiunea completă a ascultătorului. N'am văzut orator care să pună atâta culoare în descrierea stărilor de spirit celor mai subtile și, înfățișându-le unui auditor care niciodată nu le mai încercase, să le impună ca pe o realitate supremă, care să-i smulgă lacrimi și să provoace devoțiuni. Și n'am văzut orator care, în fața unei serii de argumente, impunătoare ca aparență, în loc să se zăbovească în respingerea fiecăruia, să se mulțumească a arăta în treacăt numai o latură șubredă a argumentării adverse, pentru ca să uimească apoi cu răsturnarea totală a planului și, aducând în lumină superioare aspecte noi, să câștige aplauzele și ale adversarului de mai înainte.

Explicația vine, de sigur, dela neobicinuita pătrundere a inteligenței, dela adâncimea convingerii nesguduite, dela sinceritatea și avântul pasiunii, dar, mai presus de toate, dela covârșitoarea autoritate a unei vieți care a arătat, prin uriașele proporții ale operei realizate, măsura personalității sale și care, înaintea oricărui îndemn, a dat exemplul închinării pasionate către binele obștesc a întregii sale ființe.

Din miile de cuvântări și lecții pe care i le-am auzit de-alungul vremii, voiu aminti puținele cuvinte de răspuns dela Văleni de pe la 1908, când, pe negândite, speranțe uriașe și sentimente tragice înfiorară sala :

„Părinte Gașpar, peste Carpați trebuie-aruncată-o sabie!“

N'am fost de față, dar acelaș sentiment sguduit a străbătut, de sigur, studențimea, când, în preajma Războiului, Profesorul le-a spus :

„De-asupra capetelor voastre se'nalță un sfânt potir de jertfă și de sânge“.

Și nu cred că poate să fie un omagiu mai potrivit pentru acela care vede azi a avea câte le-a visat în sfinții ani de trudă, ca amintirea omagiului cuprins în cartea poștală militară a unui doctorand care, de pe câmpul de luptă, în fața morții, și-a salutat Profesorul.

Cartea poștală a fost atunci citită, dar, înaintea publicării în „Neamul Românesc“, fără ca nimeni să mai știe astăzi ce-a cuprins, a fost pierdută pentru totdeauna.

Era acolo sufletul necunoscut al Generației Războiului pentru întregire, care se închina unui simbol în clipa morții pentru idealul românesc.

At. C. Bălăcescu.

Lied pentru ochii verzi.

*Narcis când și-a văzut figura 'n rîu,
Stînd aplecal pe unda-i clară,
A și intrat în apă, pîn la briu
Să prindă'n mâini imagina fugară.*

*Ga și Narcis privirea când mi-o plec
Spre ochii tăi cei limpezi-rîu ce trece,
Vrînd sufletul să-ți prind, simt că mă'n nec
În apă lor cea limpede și rece!*

Cincinat Pavelescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Romanță.

*Mi-ești dragă... N'am acelaș drum,
Ca drumul care-ți mînd pasul
Și totuși ești a mea și-acum,
Și gândului îi ești popasul.*

*Ca o poruncă de amvon,
Cobori în mine când te-apropii,
Și-apoi când pleci, ești ca un suon,
Pe care-l poartă seara plopii...*

*Rămâi mereu, când pleci mereu,
Ca un parfum de floare rară...
Și'n vraja sufletului meu,
Vei fi mereu întîia oară...*

Alfred Moșoiu.

Pe drumuri.

(Fragment)

Dela Iași până la Huși venisem cu trenul, într'o înghesuială strivitoare, în coridorul vagonului. Nu era loc să te razimi cu talpa întreață pe podea. Era în Decembrie 1917, și puține trenuri se mai târau pe liniile noastre, cu vagoanele murdare, cu geamurile de scândură, ori lipsă, cutremurându-se din toate încheeturile. Păreau monștri vechi, uzați de bătrânețe, când apăreau la cotituri. Dar ce bucurie pe noi, cari aveam atâtea drumuri de bătut, că poți pătrunde, după zile de așteptare, într'un vagon! Ne simțeam mai acasă, mai în siguranță, pentru câteva ceasuri uitam că e războiu, și nime nu băga de seamă groaznicile peceți pe care prăpădul le pusese pe bieteile noastre trenuri. Iar nădejtile noastre creșteau, ca ale călătorului în deșert când zărește un cuib de verdeață.

Dela Huși până la Bumbata, pe Prut, în dreptul Leovei basarabene, pe unde trecusem în Moldova, trebuia să găsesc un mijloc de transport. Care anume? Nu știam, dar nădăjduiam tare că voi afla: optimismul călătoriei cu trenul nu mă părăsia.

La gară aștepta o singură căruță, cu doi căluți mărunței, cu coame lungi, iar pe capră un soldat, om trecut în vrâstă, mai mult țaran decât ostaș. Am băgat de seamă, de multe ori, în Moldova, ce deosebire mare era între țaranul soldat, și cel dela coarnele plugului. S'ar fi spus că uniforma soldățească făcea să se descopere firea adevărată a țaranului moldovean: era pentru el ca o ocrotire, se simțea în straele soldățești mai om. Se purta drept, vorbea deschis, scăpăra de inteligență, te privea în ochi ori cu cine ar fi vorbit. După demobilizare am văzut țarani, veniți la târg cu marfă, ori pentru necazuri, pe cari i cunoșteam de când purtau uniforma, și m'am oprit în fața lor ca înaintea unor streini. Și umbletul, și graiul, și privirea li se schimbaseră, și aveau iar înfățișarea umilită, și lipsa de independență cu care-i obicinuise frâul lor necăjit, de veacuri. Și mi-am zis adeseori că, cu ori ce preț, e nevoie de trezirea și păstrarea trainică a conștiinții de cetățean slobod în țaranul nostru. Această conștiință i-o împrumută pe-o vreme uniforma militară.

Dar țaranul-soldat, care aștepta cu hățurile în mână la gara din Huși se vedea că nu îmbrăcase de multă vreme straele militare, sau, mai exact, că trecuseră mulți ani de când le lepedase și până le îmbrăcase din nou. Nu mai avea nimic din voioșia, prospețimea și simțul de demnitate al soldatului nostru. Stă la tocmeală cu mine dacă să mai aștept ori să plece în oraș, până la alt tren. Așteptase un ofițer, un căpitan, care încă nu se zări până acum nicăiri. Nu prea avea curaj să se împotrivescă propunerilor altor soldați de

a le duce bagajele până în oraș. Se mișca greoiu spunea câte-o vorbă pe care nimeni nu o înțelegea.

— Da' poate vine încă don' căpitan, oameni buni, și ce mă fac? Iacă, trinul încă n'a pornit.

— Mai departe nu este linie, camarade. Trenul de-aici întoarce iar la Iași, zise un soldat.

— O'ntoarce! făcu acela, necredincios.

Și, în vreme ce căruța era încunjurată de soldați cu bagaje, și creștea larma în jurul românului de pe capră, se auzi de-odată o întrebare pusă cu glas limpede și puternic:

— Ascultă leat, tu ești dela Bumbata?

Era căpitanul, care având cunoștința cu șeful gării, întârziase puțin la el. Era un om ca la patruzeci de ani, mijlociu de statură, bine legat, cu un obraz mare, plin de țară, cu grumazul scurt, cu ochii vineți.

— Eu, să trăiți, don' căpitan, răsări românul de pe capră.

— Și aștepți de mult aici.

— De azi dimineață, să trăiți! Am pornit de cu noapte, că n'am știut când vin trinurile. Apoi eu is străin pe-aici și nu cunosc nici drumurile.

— Dacă nu le cunoști, să fi trimis pe altul, zise căpitanul, care nu mai umblase nici el prin părțile locului. În vreme ce vorbiră amândoi rămăsei numai eu lângă căruță. Soldații, cu sarcinile lor, plecară spre oraș.

L-am rugat pe căpitan să mă iea și pe mine. E un noroc că și dânsul merge la Bumbata: acolo e și drumul meu.

— Te iau, părinte, cum să nu te iau, răspunse repede strângându-mi mâna, apoi adause, zîmbind: „Popa să nu-ți ese în drum, dar la drum cu el poți pleca.“ Mai ales dacă drumul e tivit, ici colo, cu câte-o cârcimuliță. Ce zici părinte?

— Vă sunt mulțumitor. Nu știam cum voi merge până la Bumbata.

Ne urcarăm în căruță și soldatul îndemnă căluții cu glas blând, ca și când ar mâna boii.

— Da un popas-două, trebuie să facem, părinte. Am o familie cunoscută aici, sămânță de rubedenie. Ne oprim pe o scurtă vreme. Și eu sunt grăbit.

Erau ceasurile două după ameazi. Căruța ne duse până la rubedeniile căpitanului, apoi intră în curtea unei cârciumi.

— Să le dai de mâncare, măi ăsta... cum te cheamă?

— Nichifor, să trăiți don' căpitan.

— Să le dai și grăunțe, Nichifore că avem drum lung și mai ales grabă mare.

— Înțeles, don' căpitan!

Eu, în ruptul capului, n'am voit să intru la neamurile căpitanului. Puteam eu ști că-i sunt rudeni? Poate omul are alte cunoștințe aici. Dela o vreme căpitanul n'a mai stăruit, și m'a lăsat în drum.

— Așa peste un ceas, mult un ceas și jumătate, plecăm, îmi zise el voios.

Folosii prilejul să văd orașul.

La termin, am fost la căruță. Căpitanul nu se arătă. Soldatului îi lăsa vorbă să-l aștepte acolo în curtea cârciumei. Am plecat iar în oraș, și tot la o jumătate de ceas veniam la căruță. Nici urmă de căpitan. Se lăsa negură grea, se însera tot mai tare, și-l vedeam pe soldat frământându-se neliniștit.

— Ni-e c'om rătăci drumul, părinte. Nu cunosc locurile. Nu le ști dumneata? De unde să le știu! Trecui, de câte-va ori pe lângă locuința neamurilor căpitanului. Geamurile erau luminate, și din casă pătrundea larmă de glasuri multe.

După ce se aprinseră luminile pe uliți, se ivi căpitanul înbușurat ca focul. O slujnică aducea o damijană.

— Am întârziat puțin, părinte, da' nu-i nimic! Ajungem noi. Ști sfinția ta cum e când nu te vezi de mult. Gata Nichifore?

— Gata, domn' căpitan!

Abea eșirăm din oraș și trebui să trag și eu o dușcă din damijană. Ce mai vorbă! Băui bucuros, nu mai gustasem vinul de-o lună-două. Și ce mai vin!

Negura unedă și deasă căzuse până la pământ, și vinul încălzea mădularele pătrunse de frig. Tot înclinând din damigeană prinsei și eu limbă, căpitanul era foarte vesel și începurăm să povestim despre toate, cu tot mai multă căldură, părându-ne că ne spuneam lucruri de cea mai mare însemnătate.

De-odată vedem că Nichifor trage de hățuri:

— Aho, aho! Măi frate, bine mergem noi către Bumbata?

În negură, lângă căruță se desluși un român.

— Către Bumbata? Da de unde, taică! Intoarce și la răscruci o ieai spre stânga.

Făcurăm drumul întors până aproape de-asupra orașului.

Căpitanul se făcu dintr'o dată foc, și începu să strige și să înjure la soldat.

Acela, cu capul în piept, tăcea molcom, și îndemna căluții.

În negura deasă, cum se desfăceau mereu căi de hotar, mai rătăcirăm de trei ori drumul, siliți să întoarcem. După un ceas și jumătate eram tot în preajma Hușilor.

— Eu zic să ne întoarcem până dimineată în oraș, părințele. Cu dobitocul ăsta toată noaptea stăm pe loc. Nenorocul e că nu cunosc nici eu drumul.

Dar țaranul care ne dădu mai pe urmă lămuriri, zise:

— Dacă țineți drept înainte, nu mai rătăciți. E un sat la depărtare de un ceas. Până în Huși iar vă trebuie un ceas; tot mai bine, înainte. Vorbea cu căpitanul și se uita la soldat cu un fel de compătimire. Acela era des-nădăjduit. Ii căzuseră umerii, și abea mai avea glas să îndemne căluții.

Ascultarăm de sfat și plecarăm înainte. Damigeana se hodinea acum. Căpitanul răpezea sudălmi cumplite peste capul lui Nichifor și-i făgăduia toate pedepsele reglementare cu o hotărâre care mă înfrică și pe mine. Luai apărarea soldatului. E străin în părțile locului, e noapte, e negură, greșala e a acelora cari l-au trimis chiar pe el. Dar căpitanul nu se îmbuna. Se înfură tot mai tare:

„In fiară am să te pun, așa să ști! Așa bou, de când mama m'a făcut!“

Și într'o înfurie a dus'o până s'au zărit luminile satului.

Atunci tăcu, oftă, mă îmbie cu damigeana. Nu mai aveam plăcere acum. Mă îngrijoram pentru Nichifor: o să-l pedepsească îndată ce vom poposi în sat.

— Rămânem aici peste noapte, hotărî căpitanul. Te trezești că de eșim din sat, iar ne rătăcim cu rumânul ăsta.

Traserăm într'o ogradă. Oamenii nu erau culcați. Nichifor deshămă caii, le dădu fân, și așteptă apoi. Căpitanul și eu eram în casă.

— Gata cu caii Nichifore? întrebă căpitanul.

— Gata, să trăiți don căpitan.

Îmi ziceam: de-acum o să văd ceva urât; pedepsa trebuia să vină. Dar mă miră glasul domolit al căpitanului.

— Vino! porunci căpitanul.

Soldatul se înfățișe, și mă mirai din nou: nu părea a se teme.

— Ascultă, măi Nichifore! Ai mâncat tu ceva azi?

— Nu prea, domn căpitan!

— Vezi prin vecini și cumpără ouă și brânză și pâne, și pentru tine și pentru noi. Gazdele ne dau lapte. Dar repede, măi omule, ai înțeles.

— Eu mă strecurai pe ușe după Nichifor:

— Ce bine-mi pare că nu te-a pedepsit!

— Cine?

— Căpitanul! N'ai auzit cu câte te-a amenințat? Soldatu făcu un gest cu dreapta:

— A fost necăjit și don' Căpitan, de-aceea m'a iertat. Da-i știu eu pe domni ofițeri! Se stropșesc ei la om în năcaz, da's buni de inimă și iartă.

Și chiar așa era: Căpitanul nu-și mai aduse aminte de nici una din amenințările lui. Ba-l cinsti și pe Nichifor cu o cănuță de vin.

Țigani din Budapesta

Țigani din neamul legendar !
Ce duh vă sbate jucăuș
Dealungul cântului maghiar ?
Ce vrăji vă mistue pe-arcuș

Țigani din Budapesta ?

Sub brațul vostru frământat
Se rup viorile șuvoi ;
Viori, ce frunze-au fremătat,
Viori bătrâne ca și voi

Țigani din Budapesta !

Trei spun un basm și una plânge
Pe-o coardă înroșită fier !
Și țipetele sunt din sânge
Și'n mâna voastră sunt din cer

Țigani din Budapesta !

Svârliți din drumul larg și drept
Ați strâns îngustele cărări
Și strune le-ați făcut pe piept
Mai vii să le-alungiți în zări

Țigani din Budapesta !

Oă toate curg pe-arcușul tras :
Și vânt și arșiță și mit
Și colțul vostru de pripas
Și luna ce v'a'ngălbenit

Țigani din Budapesta !

George Gregorian

Amințirile unui magistrat poet

(Regele Ferdinand, Ionel Brătianu, Pictorul Stoenescu, Georgetel Mârzescu, Arhitectul Berendey, Const. Argetoianu, Dem. Volanschi).

Pe tema recentei mele polemici epigramatice cu spiritualul ministru al Finanțelor, un magistrat înalt, și ca statură și ca situație, avea aerul să pună la îndoială autenticitatea vechiului și noului meu duel cu a totputernicia Sa *D. Const. Argetoianu*. Documentele irefutabile pe care le public aiurea, vor curma, sper, ezitățile desinteresate ale colegului meu. Azi, se va mira, dacă numeroasele sale îndeletniciri îi vor îngădui să-și arunce ochii pe aceste rânduri, văzând că polemicele mele rimate au depășit uneori chiar sfera ministerială și s'au înălțat mai sus.

Voi povesti un fapt petrecut în Octombrie 1925 când s'a inaugurat la Iași monumentalul și istoricul palat al justiției, în augusta prezență a marelui și neuitatului Rege *Ferdinand I*, pe când ministru al dreptății era regretatul *Georgetel Mârzescu*, și președinte al consiliului de miniștri puternicul *Ionel Brătianu*. Venind din București, treceam spre Chișinău, unde eram judecător consilier. Fusesem reintegrat în drepturile mele nesocotite, de însuși ministru care mă năpăstuișe pe motiv că întârziaseam la Paris 10 zile peste concediu; mă reținuse în Franța, conducerea ziarului meu de propagandă, *Curierul Franco-Român*, și însărcinarea culturală de a reprezenta România în toate împrejurările unde era nevoie de informații asupra stărilor ei economice, literare și artistice. Păstrez și azi prețioasa scrisoare autografă a maestății sale Regelui nostru iubit pe atunci Principe moștenitor și voevod al culturii.

În orașul gândirei, al poeziei și al visului era mare serbare. Arhitectul Berindey trebuia să predea în fața reprezentanților guvernului și a Regelui palatul dreptății, monument gotic de o impresionantă armonie și de vaste proporții.

Pacea aristocratică a Iașului era sfâșiată de sirenele stridente ale automobilelor, ce aduceau de la gară pe înalții demnitari ai Țării, în ținută de gală și sculptori de decorații.

Din Chișinău era poftit Primul Președinte al Curții de Apel d. *Const. Climescu*. Eu ne având nici o calitate oficială să fiu invitat, și nefiind măcar în ținută de ceremonie, mă resemnasem în așteptarea trenului meu, care pleca tocmai după prânz, să vagabondez pe străzile pavoazate ale acestui oraș fără pereche ca așezare pitorească și evocări literare și istorice, și să retrăiesc prin amintire timpurile grele ale pribegiei din 1917.

„Dar l'homme propose, et l'amitié dispose!“ Dintr'un imponent automobil îmi face semn *Titi Stoenescu*, pictorul nostru ilustru, care însoțea pe Primul ministru *Ionel Brătianu*, al cărui portret tocmai îl sfârșise la

Florica. Chemându-mă la automobil Stoenescu îmi spuse că Primul ministru credea că lumea bună mănâncă azi la palatul justiției iar nu la Berăria Azuga unde voiam să intru. Ce s'o mai lungesc. Peste câte-va minute eram în sala de recepție iar d. Georgetel Mârzescu, omul zilei, încuviințase să mi se pue un scaun suplimentar la banchet.

„L'amitie d'un grand homme est un bienfait de Dieu!“

Dar locul șefului de cabinet ce mi se oferise, era ocupat de un călugăr ce-și muiase barba cărunță, după vre-o patru cinci mastici, în tentația neagră a icrelor moi. A fost cu neputință să'l deslipim din locul uzurpat. Iși încleștase mâinile în speteaza de stejar a scaunului și susținea morțiș, că prea cuvioș a sa e venită cu Vlădica și că nu se poate la o masă așa de mare și de bogată să nu se mai găsească un locșor pentru o față bisericească.

Regele Ferdinand rostise, în acea limbă arhaică și plină de imagini pe care o stăpâna de minune, o cuvântare plină de evocări și grea de nădejdi.

Primul ministru vorbise sobru și cumpătat, dar cu acel farmec pe care'l dă sonoritatea glasului, puterea cugetării și vraja talentului.

Câtă deosebire între aceste două cuvântări înălțătoare, adevărate pagini de antologie, și discursul arhitectului Berindey.

Trebuiau să mai vorbească dimineața șase oratori. M. S. Regele era în convalescență după acel nenorocit accident de vânătoare. Doctorii îi recomandaseră liniște și odihnă. Dar eminentul arhitect, excitat de prezența regală, deșurubase zăgăzurile, ferecate de mult, ale elocenței sale stătute, și în timp de aproape o jumătate de oră susținu, cu dovezi netăgăduite, frumusețea vizibilă a operei sale...

„Arhitectura, maestate, este întâia știință din lume...“

Văzând că perorația e încă departe, sprânceana armonioasă a Primului ministru începu să-și turbure arcul grațios și să ia o formă unghiuloasă, aproape severă, și întrebătoare.

Picioarele regale, amenințate de anchiloză, începură să se frământă într'o discrețiune neliniștită. La un moment dat, Regele se apleacă afectuos spre întâiul Său sfetnic și-i șoptește o vorbă de duh. Pe buzele ironice ale lui Ionel Brătianu, o clipă se aprinde un zâmbet, care se pierde în barba cu fire de argint.

Și omul de știință continuă fără îndurare: „maestate arhitectura este filosofia liniilor...“

Georgel Mârzescu se impacientează, și întreabă cu ochii nelin știți, pe simpaticul Prim Președinte al Curței de Apel D. Volanschi, azi din fericire șef suprem al casației, ce e de făcut? Eminentul magistrat face un semn vag de resemare.

Ministru palatului era pe ghimp, atunci bibliotecarul Reginei se apropie de mine și-mi spune: „maestre, iată un creion și hârtie, e ordin de sus să faceți imediat o epigramă d-lui arhitect al cărui discurs... M'am supus și am încredințat omului regal aceste patru versuri:

Între palat și creator,
Tot parcă opera-i îmi place:
Căci arhitectu-i orator,
Dar piatra... tace!

Epigrama a ajuns în mâna Primului ministru care a citit-o Regelui. M. S. a râs cu poftă și a spus lui Ionel Brătianu: *Cincinat are duh, dar e și liric.*

După sfârșitul tuturor ceremoniilor, și după ce chiar perorația emoționantă a D-lui Berendey se pierduse în larma mulțimei care se înprăștia, pe când Regele, Regina, miniștrii se fotografiau pe scările catedralei, s'a petrecut o scenă care a mișcat mult pe cei de față.

Bunul și marele rege zărindu-mă în mulțime, — eram la câți-va pași de scară și însoțeam pe prietenii mei de la Ministerul Justiției; Directorii generali D. Ispasiu, azi la consiliul legislativ, Alex. Tacu și Aurel Garoescu, cu înfrângerea ori cărui protocol, coboară scările catedralei dă lumea la oparte și apropiindu-se de mine, îmi spune, în mirarea generală:

— „Epigrama e frumoasă dar sunt totuși pietre care vorbesc!”

Era un răspuns la ultimul vers:

„Dar piatra tace!”

Ministrul meu Georgel Mârzescu, de fericită memorie, intrigat de familiaritatea neobișnuită și democratică a gestului regal mi-a spus mai în urmă:

„Nu știam că magistrații au secrete cu Regii.

Eu i-am răspuns: Locul excelenței voastre nu e în primejdie. E vorba numai de o polemică literară.

Azi tatăl regelui Carol al II-lea după ce și-a închis ochii obosiți de durerile ultime și viziunile glorioase ale năzuințelor noastre împlinite — cu înfrângerea propriei sale ființe, odihnește la Curtea de Argeș, lângă celălalt ctitor al României și așteaptă, fără grije, consacrară istoriei, sub marmura înbălsămată zilnic de florile iubirei și ale recunoștinței.

Nu fără adâncă emoțiune și sfioasă pietate am evocat această amintire, ca să se cunoască și mai bine firea blândă și fără semețe a marelui Suveran, care aprecia spiritul și vibra de tot ce era artă, muzică și poezie.

Dar polemica noastră nu s'a oprit aici. În după amiaza aceia, am încredințat lui Ionel Brătianu, care

pleca cu pictorul Stoenescu la Florica, acest răspuns liric la riposta spirituală și lapidară a monarhului:

M. S. Regelui Ferdinand

Mi-ai spus la Iași, cu glas regesc,
Că sunt și pietre ce vorbesc!
Dar care lespede e 'n stare
În slova-i mută să înscrie,
Tot ce regala-Ți, cugetare
În vremi de sumbră măreție
Știut-a, Sire, să rostească.
Apoi cu spada să'nplinească
Cuvântul dat,
Clădind o mare Românie
Dintr'un popor împrăștiat?!

Vreți să știți cum a răspuns bunul și marele Rege la versurile acestea înmânate de Primul său ministru? Pe lângă atenția cu care mă cinstea totdeauna, a refuzat, de mai multe ori, să semneze un decret de mutare prezentat de un ministru care ținea să numească în locul meu un partizan politic.

Et nunc erudimini!

Cincinat Pavelescu.

Cugetări.

Tânărul care desprețuește pe bătrâni, dă dovadă tocmai de bătrânețe precoce. Numai tineretul sănătos are orizontul larg și înțelegător și știe să se integreze în ansamblul vârstelor epocii sale!

*

O voi, clevețitori și cărtitori, invidioși și răutăcioși! Sterilitatea voastră naturală vă face să criticați pe femeea gravidă, sau pe omul de talent, pentru defectele lor de formă, de aspect! Voi, nesocotiților, nu știți, că viața și opera de artă se naște din contracțiuni și zbucium, din suferință și uitare de sine!

I. AL. BRAN-LEMENY.

NOAPTE IN BRAȘOV

Noaptea,
Ora Bisericii Negre sună profund
Și deșteaptă amintirile și morții.
In Groaveri¹⁾, pâlpare pe mormântul scund;
Copite de cal ostenit sub bolțile Porții.

Sub cerul stropit cu var nou,
Lucește soclul după care a căzut Arpad.
Nici-un sgomot viu: numai ecou... ecou...
Și numai stelele ce pest vârful cad.

Ziduri îngenunchiate de secolii pe margini de șanțuri,
Turnuri arse cu temelii de sudoare și oase,
Deșteaptă'n tăceri, loviri de armură și lanțuri
Din neguri cu mușchiul de-o palmă și pietrele roase,

Apoi... se pornește un vis prin somnul grădinii:
Ramurile'și tremură frunza, floarea se strânge.
Steaua'și face ultim joc luminii...
Noaptea din înaltul ei, se frânge.

Fâlfăiri, bat înapoi, spre cariate crenele,
Din desisuri de munte cobor fiorii lungi de gheață,
Pe cupole negre se lasă inele... inele...
Rotește ziua'napoi... pierdută în ceață...

Ion Focșeneanu.

¹⁾ Cimitirul în care este mormântul lui Andrei Mureșianu.

LĂBUȘ

de Ecaterina Pitiș.

Orice făcea Lăbuș de o vreme 'ncoace, nimic nu era bine. Dacă lătra când se'ntâmpla să intre un om străin pe poartă, se pomenea cu câte-un lemn în coaste ori sbura vre-un stuleu de porumb din cine știe ce unghi al curții și acolo unde se oprea, simțeau mădulelele câinelui câteva zile. De nu și făcea datoria să vestească, atunci cădeau asupra-i ocările stăpânei cum cade vara grindina și bietul Lăbuș se vâra trist în culcușul lui. La început îi mai venise așa din șagă să fugărească prin ogradă câte o găină ori să și dregă glasul cu ouă proaspete. Dar a mâncat în două rânduri niște bătaii surori cu moartea și de atunci i-a trecut cheful și de ouă și de găini. Cuminte cum era, a tras învățătură din toate și de la o vreme devenise supus și așezat. Nu-i mai dădea inima brânci să sburde, nici să latre așa din bun senin. Ispitele tinereții trecuseră și pe lângă Lăbuș ca pe lângă orice viețuitoare; par că mai repede pe lângă el decât pe lângă oricare alta. Slujba grea îl ostanise. Nu-i puțin lucru să stai de pază toată noaptea, să ciulești urechea la fiecare șgomot mic, să dai târcoale casei mereu. Unde pui că'n timpul din urmă își mărise țăranul moșia, cumpăraseră o grădină mare în dosul casei pe care tot în grija lui Lăbuș o dase. Dar el nu s'a supărat. Și nu se supăra nici pentru că bucată de mălai, cu fiecare zi, se făcea tot mai mică. Slăbise doar. Sub blana-i lăptoasă și albă i se înșirau caștele, ca niște clape de pian. În ochii lui mocnea tristete nemărturisită. Avea Lăbuș niște ochi! Și-o inimă cum bine le-ar sta multora s'o aibă.

Intr'o dimineață, ce i-a năzărit stăpânei lui, ce nu, pe când își desmorțea el oasele la soare lângă prag, ea trecând pe-acolo îl lovi cu vârful opincii. S'a dus dobitoacul schelălăind și s'a ascuns într'un ungher al șurii. Nu s'a mai apropiat de casă toată ziua. În creierul lui de animal cuminte și-a pus încă fel și fel de întrebări ca să afle rostul loviturii, căci n'avusese nici-o vină.

Seara când sosi țăranul dela muncă ieși Lăbuș din ascunzișul lui; îl răcăia amarnic foamea. Dornic de-o mângăiere atât de scump plătită, începu să se gudure pe la picioarele stăpânului, îi însoți în grajd la vite, făcu inspecție pe la pomi în grădină și dete apoi să intre după el în tindă când glasul mănios al femeii îl puse pe fugă.

„Să duci dracului petaia asta, auzi? ce lipsă ai de ea s'o hrănești, mai bine fii un porc“.

Intre țăran și nevastă-sa se iscă un schimb de vorbe în care glasul făios al femeii, stăpâna cum stăpânește vântul vijelia. Lăbuș se așezase în mijlocul curții. Auzind furtuna din lăuntru înțelese că nu-i bine și se furișă în culcuș. În seara aceea se pecefluse soarta lui.

Des de dimineață, până nu se ridicase întunericul de tot, badea infundă căciula de oaie pe cap, își săltă de-sagii pe umeri și cheamă câinele. Lăbuș veni vesel. Țăranul îi duse mâna la grumazi, desprinse cureaua de piele și-o aruncă în colțul pragului, apoi ieși cu el pe poartă. Ce încrezător și mândru mergea sârmanul câine pe lângă

stăpân! Cel din urmă călca posac. Își iubise dobitocul, că doar mulțumită lui închisese noaptea ochii liniștit, dar să și facă trai rău în casă, încă nu putea.

Ajuns în oraș, câinele care nu mai fusese niciodată își urmărea stăpânul îngrozit prin învălmășala de oameni și trăsuri. Mergea în zig-zag-uri, ocolind dibaci picioarele trecătorilor. Când se apropiară de piață, badea zori pasul intenționat. Ferind din calea unui autobus animalul rămase câțiva pași în urmă. Țăranul profită atunci din prilej și cotind la stânga se pierdu în tumultul vioi. Scăpase de Lăbuș.

Doă zile trecătorii văzură înfășurându-se la încrușișarea drumurilor din marginea pieței un câine alb, lăptos, c'o pată cafenie după ureche. Biciuit de birjari, speriat de sirenele autobuselor, sârmanul dobitoc tăia de sute de ori la zi în cărări șerpuitoare fața răscrucii căutându-și neconținut stăpânul. De-i arunca o bucată de pâine fugea.

Dar dimprejurul locului acestuia nu s'a clintit tot așteptând să se ivească de undeva țăranul și să-l cheme, căci în mintea câinelui nu putea să încapă bănuiala c'ar fi un om în stare să și părăsească astfel pe tovarășul său cel mai bun. Când circulația se potolea o clipă, seara uneori sau în zori de zi, se înfigea Lăbuș în mijlocul răscrucii scrutând întinderea celor patru drumuri cu ochi melancolici și blânzi. Nemișcat așa cum sta acolo părea o jucărie marc de porțelan, o statueta de marmură frumoasă.

A treia zi veni țăranul la târg. Pornind pe poartă își făcuse planul să nu mai țină seamă de clanța mucrii, ci dacă-l găsește pe Lăbuș să-l aducă înapoi. Dacă nu, tot atâta. O sta ograda și fără câine; să fie pace în casă.

Apropiindu-se de locul unde și concediase așa neomeneste sluga, simți stăpânul un amestec de bucurie și de teamă. Privi în juru-i prin mulțime și i-se strânse inima apoi că nu vede nimic, nici un câine să samene cu al lui. Acum i-ar fi plăcut să-l vadă, să-i netezească părul lucios.

Bietul Lăbuș! Ce soartă chinuită îi pregătisă el! Și în compătimirea lui, țăranul era sincer. De odată i-se păru că zărește ceva în colțul podului lângă trotuar. Ar fi vrut și n'ar fi vrut să vadă.

Era un câine alb culcat, era Lăbuș. S'a tras la umbră într'un colț, gândi bădicu. Acum zări și pata de după ureche. Un fior de neplăcere se făcu simțit din nou în inima omului. Să și mai i-a belea pe cap? Da oare să treacă cu căruța repede pe lângă el? Câinele cunoaște carul. Il cunoaște de departe. Să te miri că nu l-a observat. E sleit de tot sârmanul.

Opri căruța la câțiva pași și flueră. Dar câinele conștinuă să doarmă.

„Hei Lăbuș!“

Nimic, nici-o mișcare. Prinse hamul de loitreă carului, și coborî la câine. Lăbuș dormea adânc cu ochii deschiși, cu gura cascătă. Botul îi odihnea într'o baltă de sânge iar în jurul gâtului se desena ca un guler noroiul unci roși de autobus.

Ecaterina Pitiș.

Soldatul în concediu

(schifă ușoară)

O stație mică de cale ferată pierdută într'o imensă câmpie de zăpadă, prin nordul Moldovei. O noapte vi-foasă de iarnă grea; viscolul suflă cu putere din spre întinsurile albe și grămădește zăpada — în troene mari — pe după garduri și case. În depărtare se pierde stins un lătrat de câine înăbușit de viforul zăpezii. Câte-va vagoane risipite în stație, așteaptă înghețate să fie împinse la peron.

În gară străjuesc două felinare somnoroase cari — de ger — și-au micșorat luminile și acum mai mult afumă de cât luminează. În sala de așteptare, ghemuit lângă soba rece un singur călător, un soldat tuciu la față, cu mâinile băgate în buzunarele mântăluței cazone, cu capela îndesată peste urechi, el iese des pe peron și aleargă de sus în jos, în așteptarea trenului, trântind cu nădejde picioarele în pământ ca să se mai încălzească.

Intr'un târziu, ușa de intrare a gării se deschide scârțâind greoi și un nou călător își face apariția, alb de zăpadă, îmbrăcat într'o manta groasă cu o pelerină ce-l învâluie până aproape de pământ și cu o glugă bine strânsă pe cap și în jurul gâtului. Când noul venit își dete gluga la o parte, soldatul tuciu rămase încrămenit cu mâna la capela și cu ochii bleoșiți la chipul de colonel ce apăruse de sub glugă.

Colonelul — om bun la suflet — îi răspunde prietenește printr'un gest cu mâna, se oprește o clipă în fața lui și îl întreabă:

- Incotro te duci măi băiat?
- În conced să trăiți
- Bine băiatule, mergi sănătos!

— S'trăiți don colonel răspunde soldatul pe când colonelul intră în sala de așteptare.

Un dangăt de clopot răsună în noapte, și trenul sosește în stație sgomotos; mașina trosnește și găfăe din răspuneri întovărășită de scârțâitul prelung și ascuțit al vagoanelor înghețate și întunecoase. Șeful stației iese din birou grav, țepăn, pătruns de importanța misiunii sale, cu mâinile băgate în buzunarele paltonului, răspunde numai cu o ușoară înclinare a capului la salutul conductorului și al frânarilor din tren, cari defilează ceremonios în fața peronului până se opresc.

Colonelul se urcă cu greutate într'un vagon de cl. I care îl primește cu luminie stinsă și cu destulă răceală, iar soldatul înfipt pe peron cu mâna la capela, se uită cu jind la el.

Un „gata la bagaj“ răsună din coada trenului, o scurtă fluerătură a conductorului urmată de o alta a mașinei și trenul pornește din nou într'un nor gros de abur, care țâșnește prin toate încheeturile locomotivei, pufnind sgomotos, pe când soldatul rămas în stație,

oftează clătînând din cap și începe din nou alergarea pe peron.

A doua zi, în aceeași stație se oprește un alt tren, venind din direcția opusă, din care se coboară același colonel; și când să se îndrepte spre ușa de eșire, dă cu ochii — mirat — de soldatul tuciu.

— Dar bine băiatule! te-ai înapoiat așa repede din concediu? îl întreabă colonelul.

— Ba nici n'am plecat s'trăiți.

— N'ai plecat? păi de ce?

— Apoi mi-a spus don șef că eu plec cu trenul 114 și pân'acu n'o trecut de cât 23, răspunde soldatul amărât.

General A. Butunoiu.

Unui automobilist și autor.

E-automobilist și — autor!
Nu întrebați mai multe, vă implor!
Cu „Ford“-ul n'are nici o pană,
Dar — val de paneele de pană!

Unei doamne cu „ruj“ pe buze

Ce „ruj“ nenatural pe buză!
Îi pare gura o ventuză.
Pricepe că nu-l „comme il faut“
Chiar „ruj“-ul, luându-și forma: „O“!

Horia Petra-Petrescu.

Unei vecine la masă, care îmi promisese un sărut, dacă... și nu s'a ținut de cuvânt.

Sărutarea datorată
Nu mi-ai dat-o, și mă doare,
Multe vei fi dat, vecino
Pe când nu erai datoare.

I. Al. B. L.

Dușmanilor lui Cincinat.

În urma unei întâmplări nenorocite
s'a constatat că poetul Cincinat
Pavelescu are un picior frânt

Zlarele din Februarie.

Dușmanii toți se bucurară aflând
Că Cincinat piciorul și-l i-a frânt.
Mincluni! L-am recitat eu rând cu rând
Și n'are rupt nici-unul. Pe cuvânt!

Victor Rafta.

Cântec trist

Trec ca gândul clipele
 Clipele fugare . . .
 Iși întind aripele
 Zilele hoinare . . .

Colo ard movilele
 În apus de soare
 Și'n văpăi copilele
 Râd neștiutoare.

Se răsfață florile
 Încă pe răzoare
 Zorile, surorile
 Nu s'arată 'n zare.

Iată, cad și ploile
 Amenințătoare
 Și ne bat nevoile
 Fără încetare . . .

In zadar plânsorile
 Gemete amare
 Măine vin ninsorile
 Neîndurătoare . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 J. Al. Bran-Lemeny.

Singuratec

Gând gânduri de moarte, năvalnice'n mine
 Cu dinții sfâșie imensul pustiu
 În vinete-amurguri, de ceară, târziu,
 Mă poartă visarea spre triste ruine . . .

Ga'n trupuri de fizici vertebrele coapte,
 Trosnește sub pasu-mi franzișul, surd, sec . . .
 O, Gharon! dă-mi lunireu . . . sunt gata să trec!
 Vreau viața să-mi fie de-apururi o noapte!

Toț despre spiriții d-lui C. Argetoianu.

Joi 20 August Eleutherios Venizelos a fost la Brașov, prima etapă a vizitei sale în România Nouă. Toate ziarele — fără excepție — au vorbit în termeni elogioși de Cretanul, făuritor al Greciei de azi. Unele, mai puține, au vorbit cu această ocazie și de anumite succese politice și diplomatice.

Ca profani în arta pragmaticei celei mari, în afară de omagiul pe care îl aducem pe această cale genialului șef politic și omului de înaltă frumusețe morală și vastă cultură, care este Eleutherios Venizelos, preferăm să rămânem în cercul emotiv al preocupărilor noastre literare în lumea aceasta creată de noi, în care — ce fericiți vor exclama unii! — un vers înaripat, o armonie nouă, o epigramă cu avânt de floretă fandată, valoarea tot atât de mult ca realizarea unei rectificări de budget, unui tarif vamal, sau unei convenții comerciale.

Și nu e de mirare că mulți din acei care pun cu emfază, pe opera poetică, pecetia culpă a inutilității, să ceară când-va ospitalitate acestei lumi, în care întrepătrunderea Naturii cu irealul și cu misticul, creează această atmosferă de legănare și de beție în care uităm totul . . uitându-ne chiar pe noi.

Dar sunt câți-va indivizi — foarte puțini — ai căror suflet poate cuprinde deopotrivă cele două lumi: lumea valorilor materiale animate de spirit și cea a armoniilor sublime coborâte în lucruri. Aceștia sunt cei mai fericiți, căci trecând cu ușurință dintr-o lume în alta, au impresia că depășesc tărâmurile de legendă.

E d. Argetoianu una din aceste rare excepții?

O arătam în numărul trecut și D-sa cu copioasa dărnicie a Ducelui de Buckingham, ne-a arătat prin îndemnarea de mușchetar cu care a parat și lovit, la banchetul dat la Brașov în onoarea lui Eleutherios Venizelos, că nu ne-am înșelat:

O țigară grecească, oferită de un ziarist. Gura care a făcut atât rău dușmanilor, dar mai ales prietenilor, o soarbe, iar ochii își răsfrâng oglinda adâncului în mătasea fumului în care joacă pulbere din soarele Mediteranei și parfumuri coborâte după coastele înflorite, în apele Corintului.

Și pentru-că de față era și Cincinat Pavelescu; și pentru-că mai ales, *poetul* voia să răsbune pe *magistratul* nenumit încă la Curtea de Conturi din București, maestrul a lansat această primă „feintă“:

Când ziaristul, o țigară
Grecească, ți-a făcut ofrandă;
N'a bănuț că și ministrul
Fumând-o, face contrabandă.

Desigur că d. C. Argetoianu a râs, s'a dispus, dar nu s'a apărât, mai ales că d-sa a părut că nu înțelege „convenția comercială“ încheiată între magistratul Pavelescu și poetul Cincinat, care a și revenit la atac, de data aceasta, cu lovitură directă:

Știi să mângâi și să dai ghionturi,
Dar ia-mă, rogu-te, de păr
Și fă-mă repede să săr
Din Curtea de apel la . . . Conturi.

Ministrul cercetează „cererea“, gândește, surâde mefistofelic. A găsit. Liniștit scoate stiloul și scrie turburătoarea rezoluție:

Când toată viața'ai dat aconturi
Din păr-și azi ești chel papuc,
Cum te-ași putea svârli la Conturi
Când n'am de ce să te apuc?

Dar *epigramistul* este prea mare și *poetul* prea idealist ca să părăsească pe *magistrat* în această situație nenorocită de „chel-papuc“, deaceia revine:

Căud ești un om cu-atât talent
Și spirit ai chiar în papuci,
De ce nu cauți mai atent?
Și vei găsi de ce s'apuci . . .

Pentru că încrucișarea luase o întorsătură neașteptată d. C. Argetoianu a preferat o altă pistă mai nevinovată:

Numai un decret la dame
Se rezolvă 'n epigrame,
Tu vrând să te vezi la Curte,
Mă crezi damă și-mi faci curte.

Maestrul a priceput că pentru un moment, cauza procurorului este pierdută și a schițat, cu necaz, acest început de satiră:

Decretul meu rămâne 'n pană
Căci . . . argintare Constantin
Deși, ți-e numele creștin
Figura ți-e „neroniană“.

Dar dându-și seama că „vorba dulce mult aduce“ și că în definitiv oricât de artist ar fi d. C. Argetoianu, d-sa este deocamdată, înainte de toate, tot ministru de Finanțe, a încheiat această unilaterală „convenție vamală“ sub formă de madrigal:

Ar fi desigur, excelență,
Din partea mea o insolență
Când biruști pe-ați-tea fronturi
Să-ți mai propun o învoire:
Eu să te trec la *nemurire*
Și tu la *conturi*.

Dar indiscretul impenitent a trimes trei din aceste epigrame M. S. Regelui la Sinaia, scriind:

„Maestate d-l C. Argetoianu are spriit; este poate încă unul din elementele care l-a făcut sfetnicul Maestății Voastre. Dar ce-ar fi totuși dacă sub privirea caldă pe care ați moștenit-o dela marele Vostru părinte, epigramele acestea s'ar transforma într'un decret?“

Fost-a Bălcescu un „romantic“?

Nu vrem să facem aici analiza sau istoria romantismului, și a influenței și răspândirii lui la Români, de teamă să nu ajungem la concluzii contrare tezei ce voim să tratăm. Noțiunea *romantismului* a luat la noi Români o înfățișare anumită, sub forma căreia ne-am obicinuit a înțelege și caracteriza o epocă întreagă și pe toți bărbații ei reprezentativi. Fără îndoială însă că noțiunea a suferit la Români o generalizare *excesivă*, ajungând la o interpretare unilaterală și am putea zice chiar greșită.

Fără a ne opri la rolul romantismului la Români, care, după părerea noastră, este important și prin faptul influenței directe a renașterii noastre naționale asupra națunilor surori din apus, vom încerca a dovedi, că nu toată generația dela 1848 a fost „romantică“, în înțelesul obicinuit al cuântului la noi, ci dimpotrivă: ea poate fi despărțită în două grupuri principale, dintre cari tocmai „grupul romanticilor“ este acela care a avut o influență mai mică asupra vieții naționale și politice a neamului nostru.

În fruntea grupului prim, pe care l-am putea numi al *realiștilor răsboinici* trebuie să punem fără îndoială pe Nicolae Bălcescu, iar în fruntea celui de al doilea, al *romanticilor ideologi*, pe Ion Eliade Rădulescu.

Nu numai noi o constatăm aceasta, dar însuși Bălcescu respinse nu odată atributul de „romantic“, ca fiind nepotrivit pentru el și pentru orice mare Român. Dar el s'a dovedit și prin faptele și prin scrisul său drept un adversar hotărât al „școlii romantice“. Căci iată ce scria marele evocator realist și documentar al istoriei Viteazului nostru Mihai, la 14 Iulie 1849: „*Românismul nu se va putea desvolta și scăpa de atâți vrăjmași ce-l apasă până când Principatele nu vor fi libere și nu vor organiza puterea lor armată, cu care să-și tragă cu sabia hotarele sale naționale*“.

Cu totul altfel întrevedea viitorul și fantastul Eliade Rădulescu realizarea viitoare a aspirațiilor politice și naționale ale Românilor. El scria la 1856: „*Românii nu pot cere Transilvania și Banatul de cât înaintea unui tribunal sau congres, format de o republică universală a Europei, al cărui prim temel să fie solidaritatea popoarelor, iar nu a guvernelor; și după care harta Europei să se schimbe după limbile ce se vorbesc, iar nu după guverne*“.

Eliade și școala sa se găseau într'o mare rătăcire, dacă credeau că trufașii nobili maghiari și maghiarizați ai Ardealului și Ungariei vor renunța vreodată, de bună voie — fie chiar și într'un congres european — la suveranitatea lor asupra Românilor și Slavilor monarhiei. Numai forța, numai un mare războiu condus de popoarele neo-latine și întrevăzut de marii conducători realiști ai neamului nostru de atunci, putea deci aduce eliberarea și unirea neamului nostru românesc. Aceasta n'au înțeles-o conducătorii „romantici“ ai poporului nos-

tru din prima jumătate și dela mijlocul veacului trecut. Și de aceea Bălcescu avea dreptate afirmând că „*școala romantică în care iau parte atât Russet cât și Eliad și alții, a pierdut revoluția noastră*“. (I. Ghica, *Amintiri din pribegia de la 1848*).

Nu mai e nevoie, credem, ca să dovedim care dintre cele două școli și mentalități a avut dreptate. Realiiști cari credeau în mântuirea neamului nostru prin redeschimbarea sentimentelor și conștiinței de mândrie și fală națională din epocile de glorie răsboinică ale neamului nostru, nu se legănară în speranța „ridicării în solidaritate a tuturor popoarelor Europei“, ci alergară mai întâi de toate ca să câștige alianța națiunilor, a căror interes trebuia să fie: nu perpetuarea stăpânului ungaro-germano-turcești asupra țărilor dela Dunăre, ci desrobirea popoarelor reprezentante adevărate ale tradițiilor de civilizație și cultură latină în Orient.

Nu „congresul“ pentru înființarea „republicei universale a Europei“ prin „solidaritatea popoarelor ei“, visat de romantici, și *solidaritatea latină* a realiștilor școlii lui Bălcescu, a lui Șincai, Maior și a altor mari Români, a fost mai presus de toate forța morală pe care s'a așezat piatra de temelie a României de astăzi.

De aceea atât Nicolae Bălcescu și tovarășii săi de luptă, precum și marele lor înțelegător și sprijinitor de mai târziu Napoleon III, căruia după vorbele lui Alexandri „Românii îi datorau tot ce au și tot ce sunt“, — cari n'au urmat de cât cea mai realistă politică a viitorului — au fost cu nedrept calificați de „visătorii romantici“.

Aurel A. Mureșeanu.

Cidul. Marele teme ale literaturii, subliniate și impuse de succesele răsunătoare din trecut, reapar din timp în timp la lumina vrăjită a artei.

Uneori opera însăși este retrezită din somnul ei multiseclar. Așa se întâmplă cu „Phèdre“ și „Andromaque“ ale lui Racine, cu „Le Cid“ al lui „Corneille“, cu „Le Mariage“ de Figaro“ al lui Beaumarchais; alteori, tema literară este reluată sub altă formă.

Eroicul, nobilul Cid, nu Cidul istoriei, care ni-l arală pe asprul senior feudal, tot așa de dușmănos Creștinilor ca și Maurilor, ci acela din Romancero, și din opera lui Guillen de Castro sau a lui Corneille, revine în literatură sub pana lui Jean Camp, dramaturg și romancier, profesor la liceul Henri IV și întemeietor al revistelor „Revue de Catalogue“ și „Contacts“. Scriitorul Jean Camp a dat la iveală un roman „Ninouche au pays du Cid“, iar acum în urmă lucrează la un „Sancho“, care — după părerea scriitorului, — ar fi adevăratul idealist al operei lui Cervantes. Scrierea va apărea cu o prefață de Miguel de Unamuno. P. I. T.

Moartea lui State

de N. Niculescu-Cantonieru.

Se trezise din somn cu spinarea înghețată și după ce încercase trudnic să se acopere cu pătura, ce tot aluneca în vidul dintre pat și pământ, rămăsese atent cu gura deschisă și cu urechile pregătite, să mai prindă în timpane, nechezatul ce-l auzise în somn. Nemaiauzind nimic, renunță să mai asculte, și-și destinse nervii închipuindu-și că visase. Cu intenția de a adormi iarăși și părându-i rău după timpul pierdut, se cuibări sub pătură, trăgând-o peste cap și vârând-o cu mâna pe sub el.

Șezu mai mult timp așa, cu ochii strânși, fără să gândească la nimic, dar văzând că nu mai poate adormi și simțind că se înăbușe sub pătură, o asvârli de parte și se așeză pe marginea patului. După ce-și înveli picioarele desculțe, ce atingeau pământul rece, se rezimă cu un cot de pernă și ramase pe gânduri, cu ochii încă tulburi de somn.

Se lumina de ziuă. Intunerecul se retrăgea nesimțit, cedând întâi albeței fumurii a dimineții și apoi unui cer albastru și clar, de vară provincială. Toate vietățile surprinse de lumină, începură să se agite. Întâi cântăra cocoșii provocându-se unul pe altul până când se plictisiră, apoi niște câini începură să latre prin apropiere și să mârâe a lene și a pustiu; dar nesimțind încă mișcarea stăpânilor, se răzgândiră și se duseră să se mai întindă pe lângă garduri.

De când începuseră căldurile, State dormea afară pe un pat pe care-l făcuse, bătând pari sub plopii ce-i străjuiau poarta. În casă zăpușeala se făcea, acum vara, de nesuferit, provocând perpeleala copiilor prin paturi, lucru care-l enerva peste măsură chiar atunci când nu dormea.

Fire meditativă, îi plăcea să se gândească la fel de fel de lucruri și vroia ca în acest timp liniștea să fie desăvârșită.

Cu toate că se complăcea în poza aceasta de gânditor, care-l ducea câte odată pe căi neumblate până atunci, și care nu aveau nici-o legătură cu spațiul limitat în care nevoile spirituale ale serviciului îi dădeau posibilitatea să se învârtească, de data asta îi păru rău de somnul care se desprinsese prea repede de el.

Încercă o satisfacție, căutând să-și aducă aminte de vre-o întâmplare din tinerețea lui, atât de bogată în fapte de pomină, naturale vieții ușoare a cavaleriștilor. Dar îi fu imposibil să găsească ceva. Și mintea îi făcu atunci un salt vertiginos în timp și parcurse toată distanța pe care i se înșira viața, oprindu-se în actualitate. Vru să-și aducă aminte visul care-i întrerupsese odihna, dar nu reuși și în creierul înfășurat încă în nelămurirea somnului, se învolburară scânteii din viața pe-trecută cu mult înainte, întretăiate de fapte proaspete de tot, trecute d'abia dincolo de domeniul vederii și înregistrate în marginea cea mai apropiată a memoriei.

Îi fu ciudă de acest joc amestecat al gândului, dar se resemnă. Stătu deci așa mult timp cu ochii pe jumătate închiși, într'un fel de toropeală fără să se poata gândi la ceva anumit. Simțea cum mâna îi amorțește sub el, dar nu se îndura să se miște de teama visului, pe care îl dorea înfiripat din nou.

În cele din urmă, i se păru că visează și auzii iar nechezatul ce-l făcuse să sară în picioare. Venea deslușit și insistent din grajdul cazarmii care era peste drum de casa lui State care acum știa și cine anume îl strigă.

Dupăce începu să se îmbrace înfrigurat, toată casa se puse pe picioare. Câinele eși după unde dormise noaptea, se întinse îndelung, și apoi se îndreptă dând din coadă către stăpân. Când mai avu vre-o trei pași până să-l ajungă, scânci ușor, se lăsă pe picioarele dinapoi și continuând să dea din coadă și să măture pământul pe sub el. Când State îl privi, câinele se ridică numai decăt, i se repezi la picioare și se răsturnă cu spinarea la pământ, bălăbănind labele și apucându-l cu dinții de carâmbul cismeii.

State se gândi că trebuie să-l lege ca să nu se mai ia după el cum avea obiceiul, dar uită gândul. În prag se arătă nevasta și dupăce se opri puțin în loc, orbită de lumina soarelui ce se arăta de după casa vecinului, se scărpină lung în cap, pe urmă la subțiori. Bărbatul se uită urît și după ce începu să mormăe, fără ca să se înțeleagă ce spune, femeia începu să alerge vrenică prin curte, aplecându-se de repetate ori ca să strângă surcelele cu care avea de gând să ațâțe focul. Bărbatul o privi disprețuitor pe sub sprâncene și-i fu parcă milă de femeia grasă care începuse să asude.

— Lasă nu mai face cafea, că n'am timp.

Femeia aruncă lemnele jos, parcă atât ar fi așteptat și începu o vorbărie fără sfârșit. State plictisit de gura femeii se grăbi ca să nu se repete discuția din fiecare zi, care se termina întotdeauna cu ceartă. Înainte de a eși în stradă, își răsuci mustața și se uită cercetător în jurul lui, inspectându-și îmbrăcămintea. Când trecu dincolo, poarta se repezi după el, lovindu-l în spate. State își aduse aminte că poarta era așa, de mulți ani și-i fu iar necaz pe femeie.

Deodată, de peste gard îi căzu o mogâldeață la picioare. Tresări, cu toate că scena se petrecea mai în fiecare zi. Până să zică ceva, câinele se sculase din țărână și o rupsesse în galop către cazarmă. State vru să se întoarcă, să fluere câinele și când o veni să-l lege, dar își aduse aminte de nevastă-sa și plecă mai departe, dând nepăsător din umeri.

State era plutonier major la roșiori. Începuse cu armata de copil, de când rămăsese orfan și ajunsese acum în pragul bătrâneții, om cu gospodărie bună și cu copii mari.

Era un om mic de statură și ca să combată oarecum această lipsă, purta tocuri înalte la cismele de care erau atârnați pintenii mari. În contrast cu fața lui mică încadrată de ochi scilipitori, copilărești, purta niște muștați mari și stufoase. State era un bun călăreț, cu toate că se folosea încă de vechea lui metodă de călărie, condamnată de cei tineri.

Pe drum până la cazarmă, se desfășură în mintea lui întâmplarea din ajun, cu care se culcase în gând:

„Se pregătea tocmai să plece acasă. Dăduse întâi o raită prin grajd și se decisese să plece și el dela cazarmă mai devreme ca să lucreze câte ceva pe lângă casă. În poarta fu întâmpinat de o grămadă de soldați prăfuiți și osteniți, care duceau de căpestre cai cu ochii speriați de fața cazarmilor pe care le vedeau pentru întâia dată. Caii erau tineri. Se cunoștea asta după forma puțnică a oaselor care eșeau de sub pielea strălucitoare și după ochii lor, cu expresii de copil eșit prima dată dincolo de poartă. Erau cai de trei, patru ani pe care șeaua ori hamurile nu puseseră stăpânire până atunci. La depozitele de unde veneau, duseseră o viață de complectă libertate, nesuparați de nici o regulă a vieții, până în clipa când le venea timpul să ia locul tovarășilor îmbatrâniți. Caii fură aduși apoi în mijlocul curței unde ramaseră cu capetele în jos, mișcând ritmic din coadă ca să se apere de muște și stând proptiți în trei picioare. În jurul lor începură să forfotească întâi gradații apoi câți-va oișteri care faceau să fie plimbați prin fața lor, de colo, până colo, când la pas, când la trap; Colonelul spunea un număr și calul lua drumul escadronului respectiv, tras de căpăstru și înghionțit cu câte un pumn aruncat pe furiș în coastă, fiindcă se împotriva la despărțirea de tovarăși.

Când State trecuse pe lângă grămada de cai, își aruncase numai privirea supărată spre ei, gândindu-se la munca ce va trebui s-o depue ca să-i curețe și să-i „drezeze“. După ce se oprise puțin în dreptul lor și era gata să treacă înainte, privirea îi rămase pironită pe un cal roib, nițel mai răsărit decât ceilalți. State intră fără sfială în mijlocul cailor, dându-i cu coatele la oparte ca pe niște lucruri de prisos. Când ajunsese la roib se mai uită odată bine la el și satisfăcut, îl trase afară din grămadă. Calul se lăsă dus, resemnat și bleg, dar când văzu că semenii îi rămân în urmă, se propti cu picioarele dinainte în pământ, întinse gâtul cât se putea ca să nu-i plesnească vinele și se smuci violent făcându-l pe State să dea drumul frânghiei și să facă câți-va pași grabnici înapoi. Frânghia îi lăsase în palmă o dâră de fier înroșit. După ce soldații îi ajutară să despartă pe roib de ceilalți și să-l ducă la grajd, State începu să se plimbe în jurul calului cu mâinile la spate.

Când roibul se văzu singur, necheză odată înfricoșat și nechezatul lui însemna și frică și nedumerire. Lui State îi plăcu strigătul calului căci răsese satisfăcut și se apropie să-l mângâie cu dragoste de părinte.

De mult nu mai văzuse astfel de cal. Pentru un necunosător, roibul făcea impresie rea.

Era întâi slab de tot de-i puteai număra coastele, iar lângă coadă, de o parte și de alta, avea însemnate în mușchi, două șanțuri adânci pe care cavaleriștii le numesc „dungile mizeriei“. Corpul îi era ținut de picioare lungi și subțiri care păreau că nu sunt destul de rezistente.

În lungul lor pielea sta prea întinsă, iar de sub ea țâșneau vinele lungi și subțiri ca niște sârme de telegraf. Capul îl avea mic cu botul puțin turtit ridicat în sus, cu urechi ascuțite, mărunte și mereu ciulite gata de împuns cerul, cu nările mari care la fiecare răsuflet, lăsau să se vadă înăntu o carne roșie însângerată parcă atunci. Ochii mari și negrii aveau în mijloc niște luminițe cât un vârf de ac, care luceau de câteori roibul mișca din cap.

Incolo, avea o privire blândă și obosită, ca a cailor bătrâni și adeseori pleoapele grele închideau această privire ca o carapace, când genele lungi și stufoase, rămâneau mult timp unite unele cu altele. Spinarea îi era mică și se vede că ea-i plăcu mai mult lui State fiindcă își plimbă mâna îndelung pe ea și o bătu prietenește de câte-va ori. Când puse mâna întâi pe el, calul întoarse încet capul și îl privi liniștit. După un timp State trimese să-i aducă o șea și i-o trânti în spinare. La început acesta păru surprins și-și tremură pielea înfrigurat, dar numai decât se liniști și după ce schimbă de câte-va ori picioarele din loc, își găsi poziția potrivită și rămase tot așa de nedumerit ca și mai înainte. Dar când îi strânseră chinga, începu să scoată gemete ca un om bolnav, pe urmă să asvârle cu picioarele bătând aerul inverșunat. Apoi se smuci din mâna omului care-l ținea de căpăstru și dădu de câte-va ori ocolul curței, într-o goană sălbatecă, până când se împedica de funia căpăstrului și se dădu de trei ori peste cap. Soldații eșiră ca un nor de muște de prin toate grajdurile și-i scoaseră șeaua, ajutându-l să se ridice. Când State ajunsese găfâind lângă el, roibul dedea neștiutor din cap cu încă puțină spaimă în ochi.

După ce spuse ceva unui soldat, State eșii pe poartă și se îndreptă spre casă.

Cu gândul la roib se culcase și toată noaptea se svârcolise în prada viselor urâte, iar dimineața se sculase tot în nechezatul calului.

Cu cât State se apropia în dimineața aceea de grajd, cu atât pașii i se măreau iar inima îi bătea repozită.

În față, îl aștepta roibul înșeuat. State intră pe ușa grajdului și-și luă cravașa dela locul ei, apoi privi cailor care se uitau numai cu un ochi, ronțâind grăunțe. Când s'a'ntors lângă roib, acesta l-a privit bănuitor și până să se lămurească ce vrea omul dela el, State îi

era în spinare. La început calul a vrut să intre pe ușa grajdului, dar când s'a văzut imobilizat de picioarele călărețului și de frâu, a sforăit speriat pe când nările însângerate i se dilatau ritmic. A început să mestece fierul între dinți și pământul sub picioare. State cu o mână pe frâu, mângâia cu cealaltă, gâtul calului și surâdea îngăduitor la svârcolirile neputincioase ale animalului tânăr. Când a strâns puțin pulpele și a vrut să-l împingă înainte, calul s'a ridicat în două picioare și fiindcă a simțit că omul se deplasează din șea, gata să-i cadă din spinare, a început să se dea îndărăt și să rămâe sprijinit numai pe picioarele dinapoi. Lui State i-a pierit zâmbetul din colțul buzelor și și-a înfipt mâna în părul de aur al coamei, iar când a văzut că salturile nu mai încetează, s'a lăsat înainte, cu trupul lui ușurel care n'a putut învinge puterea din mușchii roibului.

Calul s'a mai ridicat odată, mai mult decât înainte și echilibrul, stabilit de corpul omului, s'a pierdut. Cal și călăreț au venit peste cap și s'au proptit de zidul grajdului. Omul a icnit și s'a făcut galben ca o hârtie învechită, apoi cu ultima putere a izbit calul cu cravașa. Când s'a auzit vâjâitul în aer, calul s'a ridicat și cu fierul frâului în dinți, s'a năpustit spre poarta cazarmii. În câte-va secunde a ajuns în dreptul porții și s'a strecurat printre soldații care-i țineau calea, izbind pe State de stâlpul gardului. Omul cu sufletul la gură a încercat să se arunce din șea, dar un picior i-a rămas prins în scară și roibul a pornit pe stradă, într'un galop ce făcea să iasă scânteii din pietrele caldarâmului. Cât-va timp State s'a ținut cu mâinile prinse de cureaua scării și a văzut cum îi sboară prin față casele întoarse cu cooperișul în jos. Pe urmă mâinile i-au amortit. A mai văzut cum picioarele calului se deapănă unul după altul pe lângă capul lui și a simțit o durere în moalele creștetului; apoi creerii i s'au înșirat în lungul drumului. Când roibul a ajuns în câmp și-a mai potolit goana și a simțit că omul ce-i atârână în stânga, a devenit inofensiv. Când a obosit s'a oprit în mijlocul unei arături și după ce și-a încordat trupul s'a scuturat puternic. Chinga a plesnit și șeaua a căzut lângă mortul care s'a prăvălit cu gâtul însângerat.

Roibul, liber, s'a mai scuturat odată, a privit nedumerit la omul ce-l stăpânise până adineauri, pe urmă a înălțat capul să apuce o frunză verde din pomul la umbra căruia se odihnea State.

Din brazda fecundată de soarele ce cădea pieziș, s'a înălțat o găză mică care d'abia se vedea în lumină. A strălucit o clipă în raza de soare și a coborât pe trupul sfârticat. După ce supse puțin sânge își făcu loc într'o crăpătură a cărnei.

Dispre cazarmă o droae de soldați au alergat cu capelele pe ceafă. Din pașii mari și din capul ce-l întorceau când într'o parte, când în alta, se cunoștea că nu priceau de ce roibul a rămas fără stăpân.

Căinele alergă până la un timp alături de ei, lătrând și încurcându-li-se printre picioare, dar când se mai apropiară, înțelese înaintea oamenilor și ajunse numai decât lângă State. Când văzu carnea plină de sânge se repezi să muște, dar numai decât ridică capul și urlă.

Roibul se mișcă la trap, apoi la galop. În depărtare soarele îi lucii în părul roșcat al coamei, pe urmă se pierdu după o cută de pământ și se duse cine știe unde.

Iulie 1931.

N. Niculescu-Cantonieru

Loc rezervat debutanților

Stări de suflet

Un început de răsvrătire

In contra vieții chinuite,

M'a dus aseară pe cărarea

Unei grădini părăginite.

Cum hoinăream cu ochi de pară

Robiți de largul depărtării,

Revoltele-mi nelămurite

Roteau, pe marginea cărării.

Și din adânc de clipe stinse

Un stol de vise 'ndoliate,

S'au abătut — vijelioase

Ca o furtună pe'nserate!

Și'n pacea binecuvântată

Care cădea, parcă din ramuri

Simțeam pe frunte mângâierea

Amurgului ce-ardea prin geamuri.

Și'ncremenit-am multă vreme

Acolo 'n marginea cărării

Lăsând p'o bancă să mă cheme

Melancoliile 'nserării.

Ionel Valmarina.

Parc provincial

Se plimbă noaptea blondă prin parcul monoton
Precum o castelană în vremi medievale,
Când aștepta să-l vie din zări orientale
Un cavaler din oastea lui Godefroy de Bouillon.

Fanfara scămoșează tăcerea cu un vals
De mult uitat pe file de timp îngălbenite, –
Și pașii pe alee scrâșnesc nisipul, fals, –
Și sufletul s'așează pe băncile 'nvechite . . .

Un plop arată cerul alături de un tei,
Castanii 'ntind în palme de frunze stele 'n dar, –
Și tot mai grav răsună fanfara pe alei, –
Și-aducerile-aminte sub colb de vremi răsar . . .

Noi, dragul meu, în noaptea brumată cu sidef,
Ne-om strecura ca 'n visuri din parcul monoton,
Cu luna prinsă 'n creștet în basso-relief
Sau balansînd pe ramuri – astral – ca un balon . . .

Și-om desluși că parcul în urmă par'că geme
– Cu-accent din alte veacuri – uitatele poeme
De cine știe care trist cântăreț șoptite
Târându-și mut durerea pe băncile 'nvechite . . .

Pavel Nedelcu.

Jeanne d'Arc

Jeanne d'Arc
de H. Chapu

(Musée du Luxembourg.)

În anul acesta, în luna Mai, s'au împlinit cinci sute de ani dela moartea eroinei Jeanne d'Arc. Biserica, încă din anii trecuți, a beatificat-o. Franța i-a sărbătorit amintirea. Bătrâna catedrală dela Reims, așa de greu încercată în timpul războiului, a vazut sub bolțile ei, evocatoare de vechi amintiri, tot ce Franța istorică și religioasă are mai impresionant, mai reprezentativ. Înaintea altarului, unde Jeanne d'Arc, cu cinci sute doi ani în urmă, condusese pe Carol al VII-lea, pe atunci numai „dauphin de France“, spre a-l unge rege, a răsunat requiemul de odihnă al sufletului fecioarei din Domrémy. Eroină sau sfânta — cum vrem s'o numim — contururile ei sufletești depășesc comunul, planând așa de sus deasupra realităților de fiecare zi, încât se confundă cu sublimul etc.

* * *

Era în timpul războiului de 100 de ani. Franța, cutropită de armatele engleze și părăsită de Burgunzi, pierduse aproape jumătate din pământul ei. Silnicia și jaful, desnădejdea și mizeria, iată tabloul pe care îl oferea lumii, Franța învinsă. Regalitatea ei umilită se refugiase în castelul dela Chinon, pe Vienne, un afluent al Loirei. De nicăeri nu licărea o rază de nădejde, de îndreptare. În acea cumplită vreme de îngenunchiare și de moarte, apără minunea Jeanne d'Arc.

O fată de țărani lorenii, din Domrémy, un cătun de pe Meusa, de abia 17 ani, alergă în ajutorul Franței.

O halucinantă, o inspirată? Pe peretele bisericii din sat, în timp ce păzea oile, i se păruse că vede într'o lumină orbitoare: figura arhanghelului Mihail, țesută din raze de foc într'aevea, și voci, voci multe îi spuneau: „Jeanne va au secours du roi de France et tu lui reudras son royaume. Jeanne va delivrer Orléans; va faire sacrer le roi à Reims“.

Mirată, năucită de cele văzute și auzite, Jeanne își bucu în plâns și plânse, plânse vreme îndelungată.

Dar printre lacrimi, gândurile i se lămureau, destinul i se preciza. Hotărârea cea mare era luată: să meargă în ajutorul Franței.

Drumul dela Vaucouleurs la Chinon, călare, timp de zece zile, pe drumuri defundate de ploii, ocolind sate și orașe, în care patrulau gărzi burgunde și engleze, dormind sub cerul liber, iată prima ei bravură. La Chinon, trebui să aștepte două zile până ce nede-cisul Carol s'o primească. Și încă și acum trebuia supusă unei încercări. Jeanne avea să facă dovada puterii miraculoase, care o călăuzea pe noua ei cale, recunoscând pe rege în mijlocul seniorilor săi. Era seară. La lumina palidă a torțelor, în sala cea mare a castelului, peste trei sute de seniori așteptau, discutau. Ducele de Bourbon, în somptuos costum, se ținea în apropierea tronului. Jeanne fu condusă înadins către el. Ea îl privi cu băgare de seamă, privi în jurul ei la grupurile de curteni, până ce într'un grup mai deoparte îl recunoscă pe rege. Il văzuse în visurile ei. Dar cum el nu era încă sfințit, Jeanne i se adresă cu expresiunea „dauphin“. „Gentil Dauphin“ zise ea, „j'ai nom Jehanne la Pucelle. Le roi des cieux vous mande par moi, que, si vous e'coutez mon message, vous serez sacré et couronné en la ville de Reims et vous serez lieutenant du Roi des cieux, qui est roi de France“. Alors, écartant d'un geste les gens de son entourage: Quel est donc ton message? lui demanda le roi. — Mon message, gentil Dauphin, est de la part de Messire, qui me charge de t'assurer que tu es vrai héritier de France“. A mesure qu'elle parlait, le visage du roi s'eclairait. Il la congédia avec une grande douceur, puis, à ses courtisans ébahis, il dit avec une fermeté, qu'on ne lui connaissait guère: „cette Pucelle m'est envoyée de Dieu pour m'aider à recouvrer mon royaume. Il y a lieu de l'interroger plus au long et d'aviser ensuite“. (J. Michelet).

Carol VII-lea, incredul până atunci și descurajat, îi încredință o armată, în fruntea căreia, Jeanne d'Arc se duse la despresurarea Orléans-ului. Soldații francezi se uitau la ea ca la o sfântă; Englezii se temeau de vrăjitoarea, care punea în serviciul Franței puterile iadului. Ce va fi fost lupta aceea dintre două armate — una însuflețită până la paroxism, alta doborâtă de îndoială și de teamă — este lesne de înțeles:

Orléans fu liberat de strânsura engleză, iar mulțimea înebunită de bucurie, electricizată de entuziasm, privea trecând pe ulțele orașului, călare pe un cal negru, pe fecioara din Domrémy, având la dreapta și la stânga pe doi dintra frații ei.

Când regiunea întregă fu reluată dela Englezi, Jeanne se întoarse la Chinon spre a însoți pe Dauphin la Reims, unde după o veche tradiție se încoronau regii Franței. Sub bolțile înalte ale bătrânei catedrale se des-

fășură solemnitatea consacrării, prezidată de Jeanne d'Arc, a cărei prezență dădea actului un aer măreț de gravitate și de sfințenie. „*Il a été à la peine*“ zicea ea „*il faut bien qu'il soit aussi à l'honneur*“.

Oamenii însă, în deobște sunt ingrați. După victorie și după încoronare, invidia și scepticismul își făcură loc în sufletele seniorilor francezi. Carol însuși o uită pe Jeanne d'Arc și o părăsi în voia soartei. Victoriile ei îl lăsau rece; aproape îi refuză ajutoarele de care avea nevoie în eliberarea definitivă a pământului francez. În astfel de condițiuni lupta devenea inegală. După luni nenumărate de campanie obositoare și plină de primejdii, Jeanne fu prinsă de Englezi, înaintea orașului Compiègne și dusă la Rouen spre a fi judecată. Un consiliu de războiu — jumătate militar, jumătate eclesiastic — fu repede improvizat. Spre rușinea Franței, în fruntea lui se afla nu un englez, ci un francez, episcopul Cochon. Ce nume predestinat! După săptămâni de discuții teologice, în care toate resursele scolastice medievale fuseseră epuizate, s'a ajuns în sfârșit la formula condamnării: „*hérétique, relapse, apostate, idolâtre*“, cuvinte, înscrise pe o mitră, ce îi fu așezată pe cap, în ziua arderii pe rug. Sacrilegiul se consumă. În piața „du Vieux Marché“ la Rouen, Jeanne d'Arc fu arsă pentru crima de a fi fost o sublimă inspirată. În mijlocul flăcărilor, în prezența unei mulțimi cu sentimentele împărțite între admirație și îndoială, ea expiră cu cuvântul „*Jésus*“ pe buze. Cenușa ei, pentru ca să se piardă orice urmă a nefericitei fecioare, fu aruncată în Sena, din ordinul cardinalului de Winchester.

* * *

Aceasta este viața Jeannei d'Arc: pură ca o lacrimă, nobilă până la sfințenie, sublimă prin puterea credinței și a sacrificiului. Procesul condamnării a fost revizuit mai târziu și „*l'hérétique*“, „*l'apostate*“ a fost reabilitată. În sufletul poporului francez amintirea Fecioarei din Orléans a continuat să trăiască dealungul secolelor. Pe măsura, în care creștea perspectiva timpului, sporea și aureola de sfântă a Jeannei. Poetii, interpreți firești ai marilor simțăminte populare, n'au întârziat de a-i cânta isprăvile, de a-i înflori veșmântul de legendă. Creațiuni, mai mari sau mai mici, mai isbutite sau mai incomplete, i-au pus pe frunte nimbul nemuririi.

Evident, n'au lipsit nici scriitorii — din fericire, puțini la număr — cari, dintr'un parti-pris brutal și nejustificat împotriva religiei, sau dintr'o atitudine de ironism spiritual, să sfășie vălul de sanctitate de pe figura eroinei din Domremy și nu numai s'o coboare până la nivelul comun al umanității de fiecare zi, dar să o stropească cu noroiul trivialității sau să o biciuiască cu spiritul unui scepticism ucigător.

În prima jumătate a sec. XVIII-lea Jean Chapelain, poet oficial al curții, protejatul cardinalului de Richelieu și rivalul temut al lui Boileau, închina memoriei Jeannei d'Arc o epopée neterminată, în douăsprezece cânturi, „*La Pucelle d'Orléans*“, care a avut mare răsunet în lumea literară a timpului. Un secol mai târziu Voltaire'

abia stabilit la Cirey în Lorena, la marquisa du Châtelet, Voltaire lasciv, sensual, ireverențios și îndrăzneț, beat de succesul Henriadei sale și cugetând poate să îmbine în personalitatea sa literară un Virgil cu un Ariosto, se apucă să scrie „*La Pucelle*“ poemă eroi-comică în opt cânturi, de o trivialitate și o bufonerie, care va rămâne ca o pată indelibilă pe obrazul de scriitor și de francez al lui Voltaire. Este drept că mai târziu Voltaire a declinat paternitatea acestei opere nenorocite, concepută și scrisă de el, dar în care — afirmă el — alți sceptici moderni și spirituali ai timpului și-ar fi vărsat dejecțiunile imaginației lor scabroase.

Un apologist, care, la frumusețea neîntrecută a unei realizări de artă, adaogă decența unei înalte atitudini etice, a găsit Jeanne d'Arc în marele poet german Fr. Schiller. În vestita sa dramă istorică „*Die Jungfrau von Orléans*“ Schiller o prezintă pe Jeanne d'Arc în casa părintească, la Chinon, la curtea lui Carol VII, apoi la Reims și pe câmpul de bătae. Un element romantic de un efect dramatic impresionant, în legătură cu desnodământul piesei, este dragostea Jeannei pentru tânărul comandant englez Lyonel. Sub imperiul iubirii puterea divină a Jeannei d'Arc slăbește și vitejia ei scade; înfrângerile iau locul victoriilor. Jeanne își dă seama de schimbarea ei sufletească, pe care o consideră drept slăbiciune, se reculege și se domină. Ascendentul ei asupra trupelor și avântul ei războinic revin și Jeanne cade, murind pe câmpul de onoare. Schiller, cedând necesităților tehnice ale teatrului — căci ar fi fost peste putință să ridice un rug pe scenă și să simuleze arderea — a preferat acest desnodământ, care cadrează atât de bine și cu eroismul Jeannei d'Arc. În modul acesta, Schiller, neintenționat, condus numai de imperativul sufletului lui de mare poet, a reabilitat figura eroinei din Orléans, trivializată de Voltaire, a cărui burlescă inspirație el a stigmatizat-o în cuvintele: „Este de mirare că un francez a putut să scrie o asemenea operă despre Jeanne d'Arc“.

Marele ironist englez, Bernard Shaw, în piesa sa de teatru, smulge eroinei franceze de pe obraz vălul sanctității, și cu spiritul său, mușcător și corosiv o prezintă ca pe o biată femeie naivă și ambițioasă, doritoare de glorie.

Nu mai puțin ironistul Anatole France consacră Jeannei d'Arc una dintre scrierile sale cu caracter istoric — singura lucrare istorică, fiindcă „*Le procureur de Judée*“ n'ar putea fi socotită decât o încercare îndrăzneată și de senzație a unui mare scriitor. A. France urmărește pas cu pas desfășurarea vieții minunate a Jeannei d'Arc, fără a explica inexplicabilul din această viață, păstrând toată admirația sa pentru puterea de credință, eroismul și spiritul de jertfă al nefericitei fecioare, așa după cum altă dată, un alt scriitor a adoptat aceeași nobilă atitudine față de cel mai mare suflet învesmântat în trup de om: Ernest Renan în „*La vie de Jésus Christ*“.

Mare succes a avut în anii din urmă piesa de teatru cu același nume închinată eroinei din Domremy, a scriitorului francez Jean Delteil. **Petru I. Teodorescu.**

Cugetări creștine

Ochiului îi sunt dăruite frumuseți minunate, cuprinse în podoabele ispititoare ale firii și în nemărginirea ei. În serile de vară, cerul înstelat; în nelămurirea zorilor de iarnă, piscurile argintii ale munților; în nopțile grele ale apelor, vuetul furtunii spumegânde. Un cristal, un firicel crud de iarbă... Pentru ce oare le mai înșir? E *împărăția* frumuseților văzute... *Stăpânul* însă e nevăzut. — Oaspeții fermecătoarei împărății colindă în întreg largul ei: unul cu penelul, celălalt cu harfa, altul cu telescopul, cu microscopul; unul obosit poposește aci, altul freamătă de bucurii colo, întocmai ca pruncii sglobii sub adumbrirea luminosului pom de crăciun. *Stăpânul* nevăzut de nimeni, Iși poartă făptura străvezie pe colnicele mărețelor Sale grădini, și nu fiii Săi se ascund dinaintea feței Lui, ci *El* este ascuns de privirea lor aiurită.

Desenurile minunate și policrome ale unei insecte sunt cercetate și studiate cu o grijulie amănunțime de mii de profesori și savanți; la *Dânsul* însă, la Cel mai Mare, la singura Minune, obârșia tuturor minunățiilor slăvite — nimenea nu poate pătrunde, fiindcă toți privesc numai cu ochii de pământ. Trec alătura de *El*: Unii glumesc, alții blestemă, în grădina Lui, de față cu *El*. Mulți îi pun la îndoială chiar și existența, deși *El*, *Stăpânul* își apleacă fruntea deasupra fiilor Săi cu grija sublimă a paznicului ocrotitor și nevăzut; îi binecuvântă, îi învâluie cu nemărginita-I dragoste și răbdător, îi așteaptă.

*

Sunt mulți, foarte mulți, cari nu știu, că înapoia lor stă *Stăpânul* și-i privește îndelung; nu știu, că înapoia zăbranicului stă în adâncă tăcere și măreție, strălucind de putere și de slavă, *Impăratul împăraților*. Celui ce își întoarce privirea spre *El*, îi încremenește pe buze vorba deșartă, îngâmfarea, ocară murdară, râsul desfrânat, și adânc cutremurat se pleacă smerit și îmbrățișează glesnele *nevăzutului*.

*

Știind în preajma noastră o înaltă putere, sufletul ni se înviorează și dobândim liniștea odihnitoare. Sub stejarul secular poposim cu mai multă liniște decât sub tufa sterilă a ienupărului plâpând. În apropierea oamenilor mari te simți mai la adăpost. Cu cât crește înălțimea puterii, în preajma căreia ne găsim, în aceiaș măsură ne crește liniștea lăuntrică, cu atât viața ne pare mai plină. Deci adevărata viață este numai în apropierea *Stăpânului*, căci *El* este cea mai mare *Putere*.

Pr. Ilie Piso.

Transilvania.

de Max Moltke.

Transilvanie bogată,
Țara bravilor feciori,
De Carpați încununată
Și 'n podgorii îmbrăcată,
Rai de grâne și comori.

Alvie pe vremi ne'nfrântă
Mărei cu talaz pribeag,
Mări de spice te'investmântă
Doina codrii verzi și-o cântă,
Către cer privind cu drag.

Transilvanie, coroană
Strălucirei din trecut,
Mii de ani trecură 'n goană,
Iar a muncii lor icoană
Și-a găsit la fine scut.

Porți cu tine, iubitoare,
Al afâtor neamuri har,
Și-al atâtor ceruri soare
Și cununa de popoare
La al patriei altar.

Transilvanie creștină,
Munții sunt amvonul tău,
Fii-ți dornici de lumină
În atâtea limbi se 'nchină
La un singur Dumnezeu.

Țară drag ocrotitoare
Ori și cărui crez și-avânt,
Vecinic și'nflorescă 'n soare
Sfânta libertății floare,
Ca și liberul cuvânt.

Transilvanie frumoasă,
Țara marilor străbuni,
Fii în veci victorioasă
Și pe-ai tăi copii, duiosă
Într'un gând să-i împreună!

I. U. Soricu.

Transilvanism liric

Versuri de Kibédi Sándor

Fiul Ardealului

Pe-un pisc pestriț de munte uriaș
Căzut-a, în culori de curcubeu,
O lacrimă din ochiu de Dumnezeu:
— Ardealul.

Tot natul de pe-acest pământ
li simte 'n suflet tot fiorul sfânt.
Intreg, — sau părțicica lui de foc.
Aici și sângele-i mai roșu,
Ca 'ntr'alt loc.

Durerea este mai adâncă,
Și gândul e mai greu,
Iar cântecul, pe vîrf de stîncă,
E mai sonor, răsbătător,
Și'n ape limpezi, cristaline,
Se scaldă — al său popor!

Se sbuciumă viața pe câmpuri înverzite,
Se umflă mugurii în flori îmbobocite,
Și'n sînul fecundat al stîncilor
Se coace'n taină, aur lucitor,
Și boare lină — adie asupra lor.

Cântări de primăvară în inima-mi răsună,
Cântări cu rouă și cu lacrimi se adună,
Potirul sufletesc, în mine, cu amploare,
Se umple de idee, de viață și de soare.

În cântul meu cuvântu-i nalt și sfânt,
Eu deslușesc din slovă-acest pământ,
Și cânt cântarea lui, poporul lui,
— Eu, fiul Ardealului.

Traducerea de Ilie Dăianu.

Poetul Kibédi Sándor este o nouă apariție în literatura maghiară din Ardeal. Dăm, mai sus o traducere din volumul său, intitulat: „Megjött a reggel“, adică: S'a făcut ziua. Pe lângă mentalitatea transilvanistă, d-l Kibédi mai prezintă pentru noi interes și prin faptul, că e de origine românească. În cursul războiului despărțit de tatăl său, Vasile Hapca, din Maramureș, abia după publicarea poeziilor ungurești s'au regăsit și tatăl său scriindu-i, îl întreabă, de ce și-a schimbat numele? Il întrebăm și noi frățește. Poate poetul ne va da o deslușire, care să ne liniștească. Volumul de versuri al lui Kibédi-Hapca, a apărut la începutul anului în Cluj, unde trăește și autorul.

Antologia scriitorilor contemporani din Ardeal

Mă simt foarte fericit să scriu câte-va rânduri pentru „Brașovul Literar“, căci planul de a face o antologie a scriitorilor contemporani din Ardeal are ceva comun cu intenția „Brașovului Literar“, de a da la lumină ce e mai de valoare literară în provincia Transilvaniei.

Ideia unei astfel de antologii care ar cuprinde in-
gleichem ausmass proză (schite, nuvele, ev. fragmente
dintr'un roman) și poezii ale scriitorilor români, ma-
ghiari și sași din Ardeal, traduse în limba germană, și
care ar apărea într-o editură a Reichului (probabil edi-
tura Rohwolt, Berlin), a pornit din cercul revistei „Kling-
sor“ din Brașov, însă n'a putut fi realizată până acum
din cauza unei rezistențe pasive a scriitorilor înșiși. În
săptămânile din urmă însă, am isbutit — datorită infor-
mațiunilor și ajutorului binevoitor și vrednic de toată
lauda al d-lor Bran-Lemeny și E. Jebeleanu — să ne
punem în legătură cu cei mai mulți dintre scriitorii res-
pectivi. Așa ne-au răspuns afirmativ și ne-au trimis sau
ne-au indicat ce cred că ar fi bine pentru scopul nos-
tru, între alții d-nii: L. Rebreanu, E. Goga, L. Blaga, E.
Isac, etc.

Antologia noastră n'are caracter politic, nu vrea
să propage un „regionalism“, în nici-o privință, ci vrea
numai să arate Ardealul în operele poezilor lui, unui pu-
blic german și unui public care citește limba germană,
și care se interesează mai bine de Ardeal — fiind date
legăturile de limbă intelectuală și cea culturală între Ger-
mania și între Sașii ardeleni — decât de celelalte pro-
vincii ale României. În modul acesta, lectorul german
— prin faptul existenței unei legături spirituale directe
cu sașii transilvăneni — va izbuti să aprecieze și ma-
nifestațiile literare ale celorlalte națiuni conlocuitoare
(români și maghiari).

Fiind încredințați că există un suflu de vitalitate
și de cultură, specific ardelean (după cum în Franța s'a
petrecut un fenomen analog cu mișcarea lui Mistral),
intenția își are bazele și motivarea ei serioasă atunci
când facem această selectare de opere exclusiv ale lite-
raților ardeleni.

După toate probabilitățile lucrările necesare acestei
opere vor fi terminate cât de curând, iar „Antologia
transilvăneană“ va putea fi în mâna cititorilor străină-
tății și a celor din țara noastră, pela sfârșitul acestui an.

Adolf Heltmann.

Plastica.

Mattis Teutsch

de Eugen Jebeleanu.

Motto: „Toți poeții elegiaci
sunt niște imbecili!“.

Baudelaire.

Desigur, tenebrosul heruv și turmentat al poeziei fran-
ceze (pe care doar un cabotin autohton și melodramatic l-a
putut califica „jigodie“) a oferit — nu numai poezilor —
ci tuturor artiștilor „larmeuiri“ și lipsiți de dinamică, invec-
tiva, pe care am plasat-o sus, ca să strige și să deschidă
o cortină. Pictura are pentru cei calculați (citește: lași)
avantajul că demască mai greu decât poezia o stare sufle-
tească, a autorului. Sunt — firește — și excepții. Van
Gogh a imprimat picturii curții ospiciului, unde își svârcolea
geniul și demența, mai multă psihologie decât cuprinde un
tratat doct și complet al științei sufletului.

Și atunci când simțim prezența lângă noi a unui
creator cum este *Mattis Teutsch*, găsim totdeauna cuvân-
tul bun și cu elitre sprintene. Despre acest pictor și sculp-
tor sas, despre care am vorbit și altădată (în „Ultima Oră“,
în „Rampa“, la radio și pe unde am găsit o ureche trează
și o figură neistorică și fără barbă megalomană) aș putea
scrie, urmărindu-l retrospectiv, în manifestările sale din
America, din Paris, din Berlin. Dar paginile ar lua atunci
— adunate — proporțiile unui studiu. Dar nu vreau, pen-
tru astăzi, decât să vă prezint pe acest artist brașovean,
care este mult mai cunoscut la București, decât aici lângă
cetățile sure.

D. Mattis Teutsch, — hai puțin, curaj, domnilor
burghezi! — trebuie să o spun dela început, este un ex-
tremist (știți așa un fel de bolșevic al artei, despre care
aveți oroare). De treizeci de ani pictează și cioplește în
lemn vechiu, cu o mână nouă și cu un spirit de secol
XX într'adevăr.

Mattis Teutsch are un crez. Vrea să rămână tot-
deauna tânăr, cu sufletul și cu arta. Ca legendarul erou,
pe care sângele balaurului ucis îl făcea invulnerabil, Mattis
Teutsch știe să se acopere cu crusta unei arte robuste,
nepângărite de lancia vremii și de contingente. Cu duhul
și cu arta nu se poate trișa! N'a fost niciodată elegiac,
a disprețuit academismul, staticul cromolitografic. Temeritate
a avut pururi. A fost cândva în frenezia mișcării de avant-
gardă apuseană, expresionist. Când a văzut însă că expre-
sionismul devine școală și formulă, iar dogmatizarea cana-
lizează și restrânge avânturile în focarul unei singure idei,
n'a ezitat o clipă să iasă din această accidentală etapă,
pentru a năzui, — pelerin, — să atingă o stea polară ab-
stractă, undeva.

Și aceasta nu denotă inconstanță în crez, ci altceva, infinit de frumos: eternă lepădare a clișeului, scaldare în golfuri, mereu altele, strălucire înoită etern.

Dogma sa actuală: crearea omului veacului nostru, în plastică, printr'o proporționare personală a formelor. Redarea perspectivei mișcate, prin vizionarea omului, în același tablou, pe planuri și poziții diferite.

Dinamică integrală. Stabilizarea formelor umane prin linii. Spiritualizarea este obținută prin ignorarea voluntară a volumului. Numai linie și culoare.

Cristalizare O cristalizare, nu însă ca la cubiști: în muchii și planuri geometrice rigide, ci una în purități: neo-clasică.

Silutele din tablourile lui Mattis Teutsch aduc ceva din atmosfera de mister a felahilor, zugrăviți cu albastru de cobalt și cu cărămiziu în mausoleurile faraonilor.

La Mattis Teutsch, nudurile vor avea totdeauna gambe mai lungi decât sunt în realitate, mai subțiate și într'o căutăată, dar admirabil impresionantă disproporție cu restul corpului.

Iată femeile din pictura și-sculptura lui Mattis Teutsch: voluta umerilor dreaptă și fermă, mâinile șerpuiind în jurul soldurilor arcate, gambele de o lungime, admirabil trasată.

O trestie, din care d Mattis Teutsch a făcut fluier pentru o artă de esență cerebrală magistrală.

Din vizualitatea acestui artist natura este exclusă.

*

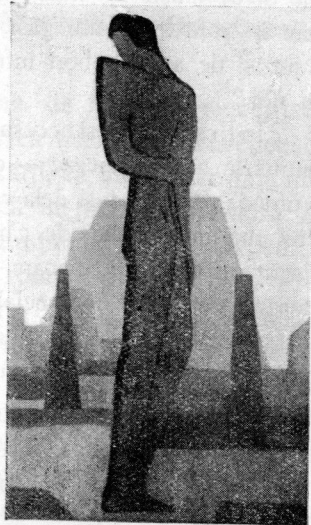
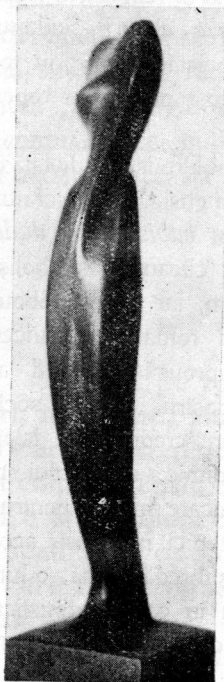
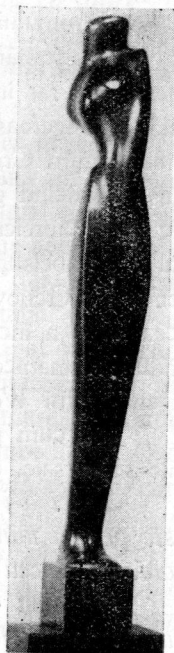
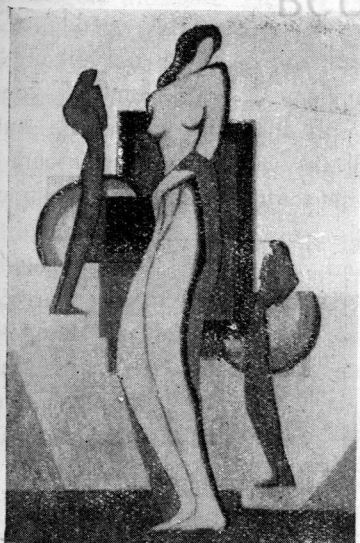
Nu putem afirma că temeritatea, prin ea însăși, înseamnă o virtute în estetică.

La d. Mattis Teutsch însă, în simbioză cu râvna și cu gândul creator cristalizate în opera de artă, îndrăzneala ia proporții de simbol.

Pentru aceasta îl stimez pe Mattis Teutsch.

Pentru aceasta îl zăresc pe Mattis Teutsch purtând, după marele Brâncuș, un al doilea mesaj al artei noi din România și un al doilea splendid carat, în străinătățile de sub cupolele de aluminiu și electricitate.

Eugen Jebeleanu.

R E C E N Z I I

Mihail Sadoveanu: *Măria-sa Puiul Pădurii* (roman). Editura «Națională» S. Cionei. 1931.

În ultimul timp, au apărut o serie de romane, pe care o parte din critica noastră le-a așezat, cu o nejustificată și inexplicabilă victorioasă bucurie, în *cutiuța* neocupată încă bine, a romanului de analiză psihologică. Bucurie nejustificată, pentru-că în afară de *Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război* a d-lui *Camil Petrescu*, toate obiectele acestei bucurii, se reduc la paștise sau în cele mai bune cazuri la maniere a la *Marcel Proust* și *André Gide*. Bucurie victorioasă, inexplicabilă, căci nimeni nu a militat în sensul, că romanul de analiză, ar fi ceeace i-se cuvine și ceeace înfârșit, cititorul așteaptă cu înfrigurare dela proza românească.

Galopul de cal năvăș, pornit de Macedonski, acum trei decenii, sărind peste secolii întregi de civilizație și cultură, asemeni «armăsarului năzdrăvan» peste tărâmurii, nu mai poate, nu mai trebuie să fie continuat. Dacă rețeta iușelii încercată de *Marinetti*, a fost un „bluff” pentru Italia Renașterii, pentru Italia unor: *D'Annunzio*, *Edmondo de Amicis*, *Grazia Deledda* sau *Pirandello*, cum ne-ar putea surâde nouă, care am avut un singur moment de respirație și de liniște — între 1880 și 1906 — un singur moment în care am putut găsi puterea de a privi olimpien în jur și de a ne coborî înfrigurați în tainele turburătoare din noi?

În Franța o fi fost necesar *Proust*, deoarece pentru fiecare frumusețe a firii franceze — dela Coasta de azur la mohorîta și umeda Bretagne și dela estuarul Girondei până în Ardenii mărunți și plini de cărbune, — pentru fiecare patimă și sentiment, pentru fiecare efluviu de energie creatoare, pentru fiecare problemă socială, națională și religioasă, exista deja o capodoperă. Coloniile Franceze chiar: Sudanul, Madagascarul, Martinica, Insulele Societății, toate au fost răscolite, cunoscute, iubite; toate au fost prinse în opere de valoare, de spiritul francez.

Mai mult, în Franța, necesitatea lui *Proust* era dictată de aceea clasă suprapusă care nu mai putea gusta decât literatura exasperată, aceea clasă care a încurajat *cubismul* și *dadaismul*, în timp ce intelectualii de mijloc citeau pe simbolști, burghezia mare rămăsese la naturalism, iar masa fobourgurilor devora încă mii de pagini din romanticii francezi.

Ce să facem noi cu maniera proustiană când am scris atât de puțin despre pământul nostru, despre societatea noastră, și aproape de loc despre credința și istoria noastră? Nu mai oferă acest neam nimic, romanului românesc? Trebuie să coborâm deci fiecare în noi pentru a stoarce cu silnicie o lume care poate nici nu există acolo, o lume pe care o inventăm atunci, șubredă, falsă, o lume pe care dacă o cercetăm bine — ca în cazul „proustienilor” noștri — vedem că nu este decât rezultatul unei nenorocoase transplantări?

Iată pentru ce apreciindu-l pe Marcel Proust, nu-l putem imita. Iată pentru-ce bucuria victorioasă cu care au fost primite cele câte-va romane la care mă refeream la început, mi s'a părut o bucurie inexplicabilă, sau dacă ași fi voit să mi-o explic, o bucurie de snob.

Și iată pentru-ce citind, cartea aceasta minunată, *Măria-sa Puiul Pădurii*, am simțit nevoia ca privind prin ea în unda viguroasă și mereu nouă a adevăratului roman românesc, să încerc această punere la punct.

Măria-sa Puiul Pădurii este romanul inspirat de duioasa poveste a Genovevei de Brabant, care cu mulți ani în urmă ne-a legănat visurile de copil, în dupamiezele răcoroase ale vacanții. Câți n'am suferit și sperat cu Genoveva, n'am însoțit avântați prin deșiturile și cofloanele întunecatei păduri pe Benoni și Gelo și n'am mulțumit în amurg, când închideam cu sufletul tremurând ultima filă a minunii, Dumnezeului bun care-i ocrotise?

Au trecut de-atunci: pentru unii, zece, pentru alții, douăzeci, treizeci de ani. Un maestru, a prins acea frumoasă poveste a creațiunii populare, în cupa sufletului său înoinde-o dar păstrând linia pură a Genovevei, fizionomia sufletească a celorlalți eroi și chiar fondul de credință mistică și de fatalism pe care se torsese firul legendii. Distilând-o de naivitățile invențiunii de clacă d. Mihail Sadoveanu a îmbogățit-o cu elemente noi de lumină și contur, a adâncit-o și trecând-o prin apa mare și sfântă a sufletului acestui neam, a ridicat-o pe planuri superioare de artă, construind un adevărat roman al lumii feudale cu toate frumusețile și scăderile ei.

Neguțătorii dela gura Escautului sau din lagunele Veneției, traversind Europa dealungul marilor fluvii, în căruțele lor cu coviltire și bogății, ferind-se de-opotrivă de hoții drumului mare ca și de faima castelelor durate pe vârfuri de stâncă; seniorul cu putere nemăsurată — manifestând-o rar în acte de clemență și atât de adesea în hotărîri sângeroase — gata însă la orice privațiuni și sacrificii pentru Cruce; vasalul umil, fricos și sărac, vorbind puțin, muncind greu; călugărul cerșetor din ordinul Dominicanelor, cutreierând feudele pentru credință și pentru un trai mai îmbelșugat; toți aceștia polarizând în jurul figurii centrale a Genovevei, înviază sub pana marelui Sadoveanu, acea lume a începuturilor presărată prin luminișurile mării păduri germanice, unde noua credință trăia încă alături de legendele lui *Wotan*.

Iată cum primește Sigfrid armele de luptă, din mâinile soției sale, după datinile străvechiului Odin:

„Deci a-i dărâma și a-i călca în picioarele cailor este pentru mine bucurie. Deaceia aștept cu nerăbdare sabia și lancea din mâinile iubitei mele.

Doamna Genoveva nu întârzie să dea urmare poruncii. Având lângă ea copii de casă, care purtau cu

brațele înălțate armele, înaintă până la soțul său și-i prezintă cu mâinile ei delicate lancea grea și sabia înfricoșată.

Și astfel, Comitele Sigfrid plecând să lupte contra Maurilor în Spania, lăsă să-i apere averea, soția și onoarea, pe cel mai destoinic cavaler al țării, pe Giuseppe Gelo, cel care din cauza unei pasiuni fatale, făcu ca Doamna Genoveva să fie condamnată la moarte și să rămână, grație unei minuni, să-și crească fiul în cel mai mare templu al Domnului, în pădurea nesfârșită și sălbatică a Trever-ului.

Din legenda populară, cunoaștem o Genovevă demnă de simpatie, dar pasivă; o Genovevă plină de blândețe, credință și resemnare. Din această cauză, ceilalți croi ai povestirii ne-au apărut ștersi și ne-au rămas indiferenți. În romanul d-lui Sadoveanu, Genoveva apare ca o adevărată femeie a viforosului Ev-mediu, demnă de Fredegonda, de Rozamunda sau de Brunhilda trecutului apropiat: nobilă, mândră, curagioasă, neînduplecată. Într'adevăr femeia aceea singură nu se teme când pricepe mișelia, nu se îngrozește când vede urmările, nu geme când naște între ziduri umede de închisoare, ci numai atunci când trebuia ucisă, în sgura nopții și în pustiu pădurii, plânse înabușit, pruncul pe care trebuia să-l vadă murind. Nici acolo sub cupola de aramă a copacilor seculari, unde era singură cu Dumnezeu coborât în toate, ea nu și uită sângele albastru. Trebuia ținut jurământul făcut călăilor care-i dăruise viața, de a nu se mai arăta niciodată oamenilor, dar nu putea înăbuși nici acea nobilă chemare a neamului care reclama pentru Benoni al ei, un comitat, o marcă sau poate o împărăție. Zi-de-zi, adâncindu-se pe calea liniștită a credinței, colaborând cu câinele Gelo și cu sălbăticiunile împlânzite ale codrului, Genoveva pregăti ziua în care Benoni înțelese că-i stăpânul acelor locuri, pentru-că mama sa era o principesă și tatăl său un conte. De aceia fără îndoială, și animalele și fiarele pădurii îl socoteau ca atare. Pe cel care nu se putea să fie niciodată Comitele Trever-ului, mama sa îl pregătise să fie Măria-Sa Puiul Pădurii.

Cadrul plastic al romanului, pare că întrece în realizare tot cece d. Sadoveanu a dat până în prezent. Viața naturii este prinsă în pagini nemuritoare lipsite de sensualismul tinereții, dar străbătute de acel fior mistic-religios, pe care îl simțim adesea, dar care este atât de greu de încorporat în sfera limitată și rece a cuvintelor. Deacea d. Sadoveanu a adăugat ceva rupt din sufletul său, pentru a reface integritatea unui tablou ca acesta, cules naturii cu neîndemnarea tremurătoare a celui copleșit de sublimarea frumosului: „Erau trei: un căprior și două căprioare. Bărbatul sta cu cornițele înălțate și cu botișorul negru în vânt iar soațele se adăpau. O clipă, tustrele animalele își plecară capetele și le ridicară, lăsând să le curgă scânteii de aur de pe boturi, în soarele pieziș. Stătură un timp ascu-

tând iar, cu ochii plini de sfială înlăcrămată. Băură iar aur din părau“.

Și aci însă, d. Sadoveanu adâncește fiorul altor pagini mai vechi; coboară în sufletul săbătațiunilor pădurii, printr'o descompunere a sufletului ei întreg, creind episoade demne de pana unui Kipling sau Genevoix.

Prelucrat, mai bine zis recreiat după o lucrare străină, operă poporană, cuprinzând o lume căreia noi nu i-am fi putut pricepe viața din lipsa unei tradiții adecuate, *Măria-sa Puiul Pădurii*, apare totuși ca un mare și original roman românesc.

Scriindu-l în linia dreaptă a simțirii și a legendelor acestui popor, d. Sadoveanu a reliefat cele două figuri ale plaiuri noastre, pe Andrei și pe Berta. Pe Andrei, neîntrecutul povestitor, împlânzitorul de șoimi și iscusitul vânător de urși, lupi, castori și râși, din pădurile negre ale Cumaniei. Pe Berta — Pauza camerista credincioasă, cuminte și bună ca luncile armonioase depe malurile Moldovei.

Și între ei Genoveva, aducând cu ea cele două elemente, iubite de tradiția povestirilor noastre poporane și reliefate de însăși istoria noastră: Simpatia pentru domnițele și jupănițele ajunse în restriște și caracterul lor de fier, ajutându-le să ție trează conștiința menirii soților sau fiilor lor, chiar între zidurile mucigăite ale închisorilor din Stambul, din Viena sau de aiurea, asemenea femeilor din familiile Movileștilor, Brâncovenilor, și Cantacuzinilor.

Criticul care va dispune de răgazul, sinceritatea și pregătirea necesară, va avea ocazia să dovedească, cu fiecare pagină a acestei cărți, că suntem în fața unei lucrări mari, originale și unică în literatura noastră. Iar d. Sadoveanu, poate să fie mulțumit, nu numai pentru-că a îmbogățit lista săracă a romanelor noastre bune cu o nouă operă de reală valoare, dar pentru-că a probat încă odată că se poate scrie o carte bună, ignorând acel sincronism rău înțeles, care pentru o parte din tinerii „antemergători“, se reduce la împrumuturi ilicite, neconținând cel puțin *ceva* care să ne facă să le trecem cu vederea, această îndrăzneală.

Ion Focșeneanu

Invităm pe toți d-nii scriitori, pictori și sculptori, muzicanți, ziaristi din Brașov, și pe toți aceia pe care îi vizează primul nostru articol, să ne dea tot concursul prin colaborare, informații, clișee, sau orice alte mijloace pe care le vor crede necesare la realizarea operii pentru care am pornit la drum, și care nu se poate să nu suradă oricărui intelectual oricărui om de bine și oricărui bun român al Brașovului și al întregii regiuni a Țării Bârsei.

N O T E

Adunarea generală a „Astrei“. În zilele de 13 și 14 Septembrie, se va ține la Sfântul Gheorghe, adunarea generală a Asociațiunii „Astra“. Faptul că adunarea din acest an se ține în secuime, adică acolo, unde sunt de răscumpărat multe vitregii ale trecutului și desule greșeli ale prezentului, ne-a dat în primul moment fiorul unor nădejdi de viață nouă, de înfăptuiri noi. Dar, ce trist, că vestea aceasta însuflețită a trebuit să fie drapată în tristețea alteia care lovește „Astra“ în ceace *are mai de preț, în conducere*. Într'adevăr președintele ei, Vasile Goldiș care timp de opt ani, a jertfit zi-de-zi pentru înălțarea Asociațiunii, a demisionat din această înaltă demnitate culturală.

D-sa afirmă că este bolnav; poate însă să fie și altceva, mult mai dureros și mult mai trist. Oricare ar fi însă cauzele acestei retrageri, noi care voim să contribuim la ridicarea culturală a acestui scump colț de patrie, nu putem decât să ne unim cu toți aceia care regretă plecarea lui Vasile Goldiș din fruntea „Astrei“ și să-i aducem cu această ocazie omagiul nostru pentru munca pe care a depus-o pe altarul artei, culturii și literelor românești, în acest ultim deceniu, în Ardeal, Basarabia și în tot cuprinsul țării.

Vasile Goldiș ca totdeauna s'a înfășurat în modestia care-l caracterizează și în impresionanta scrisoare pe care a scris-o *Comitetului Central* al „Astrei“ a evitat să facă acel bilanț, pe care toți îl avem însă în sufletele noastre și care-i face o râvnită de mulți, cinste:

„Socot a fi o nedemnitate din partea mea chiar și numai încercarea unui bilanț, între ceia ce am putut face și ceia ce nu am putut realiza în cursul celor opt ani de zile, la Asociațiune. Istoria va face, cred cu dreptate acest bilanț și sufletul meu așteaptă liniștit sentința ei. Știu că a fost foarte mult ceia ce am dorit și prea puțin ceia ce am putut.

De azi înainte însă, nu mai pot nimic. Sunt bolnav. În această situație simt că am datoria să suprim orice orgoliu ori alt soi de slăbiciune omenească și să dau liber locul președintelui al Asociațiunii, ca altul, prin puterile sale și prin geniul său, să făptuiască acolo înlocuind neputințele mele“.

Sperăm totuși că adunarea dela Sf. Gheorghe, va ruga pe Vasile Goldiș să revină asupra hotărârii luate. În ultimul timp, aflăm că în „Comitetul Central“ întrunit la Sibiu la 5 Septembrie, s'a hotărât în unanimitate, la propunerile d-lor S. Teșosu și Valer Moldoveanu să se intervină pe lângă Vasile Goldiș ca să primească hotărârea adunării dela Sfântul Gheorghe, căreia i se va propune să nu aleagă un nou președinte, rămânând mai departe tot d-sa.

* * *

Gândirea. Anul XI. No. 6 - 7 - 8. Mai-Iulie 1931. Apărută în condițiuni tehnice admirabile, *Gândirea* se depășește mereu cu fiecare număr, și din punct de vedere al conținutului care este străbătut de acel fior ce animă revista de câți-va ani, prezentându-se într'o unitate și armonie care înglobează totuși, o gamă întreagă de originalități. Numărul festiv este închinat marelui scriitor și cărturar Nicolae Iorga despre care scriu: Nichifor Crainic, Tudor Vianu, Toma Vlădescu, Radu Dragnea, Cezar Petrescu, Al. Busuioceanu, Al. Bădăuță, Vasile Băncilă, Barbu Teodorescu și Const. D. Ioanescu. Ținem să remarcăm deasemenea puternica poezie a lui George Gregorian, „Trei noaptea“, asupra căreia vom căuta să revenim într'un număr viitor. I. F.

* * *

Fabule. O speță literară, care din timp în timp revine în literatura franceză, plină de toată frăgezimea și ingenuozitatea naturei. Și place; dovadă primirea ce se face volumului de „Fables“ al lui Franc-Nohain. Plac fabulele și pentru înțelepciuninea lor lipsită de pedanterie și neplicticoasă; și mai plac și pentru nu știu ce turnură clasică a unui lirism familiar. Fabulele scriitorului Franc-Nohain vin îmbogățite de tot progresul investigațiilor omului în largul câmp al naturei și de toată dezvoltarea tehnice moderne. Intre altele, găsim fabule cu titlul „La tortue et le lièvre“ (match de viteză; de data asta, contrar voinței lui La Fontaine, învinge epurele), Les serpents et l'automobile sau „Les skis dans l'escalier“.

* * *

La doulon. Operă postumă de impresii și de cugetări, — cugetări inspirate de o suferință stoic suportată, — a lui Alphonse Daudet. Indiscreția ultimului secretar, „André Ebner“ al marelui romancier ne pune sub ochi aceste ultime frânturi de suflet. Și ele interesează, fiindcă A. Daudet le-a scris cu mintea senină. Suferința l-a doborât fulgerător, înainte de a-l descumpăni sufletește. În această privință soarta lui a fost mai îndurătoare decât aceea a lui Guy de Maupassant.

* * *

Napoléon le Grand. Fantoma vulturului dela Austerlitz își destinde aripile și se așterne grea, porunci-toare peste frământarea preocupărilor scriitorilor moderni. Maestrul J. H. Rosny evocă figura celui mai mare căpitan al lumii, scuzându-i milioanele de morți, pentru a-i slăvii victoriile. El se întrebă: „cinci milioane de morți; dar războiul mondial din anii trecuți a făcut mai puține victime? Și apoi Napoléon le-a voit? Nu i le-a impus aceste jertfe Europa regalistă, Europa coalizată, dușmană ireductibilă a Revoluției Franceze?“.

Deopotrivă de interesante: L'impératrice Eugénie văduva lui Napoleon III, a lui Octave Aubry și *Souvenir de la princesse Radziwill*, publicate de polonezele Hélène și Elisabeth Potocka. P. I. T.

Redacționale.

Directorul nostru, maestrul Cincinat Pavelescu, a avut durerea să piardă pe ultimul său frate: *Virgil Pavelescu*, fost inspector general financiar — un suflet ales și o minte limpede. Cercul revistei „Brașovul Literar”, Redacția și Adміністраția, sunt împreună alături de el, în durerea pe care a încercat-o, tocmai în mijlocul desfășurării acțiunii literar-culturale pe care a pornit-o în cetatea Brașovului, transmitându-i condoleanțele lor și pe această cale.

* * *

Incepând cu numărul viitor, cronica acestei reviste va cuprinde regulat, în afară de *Critica literară*, de *Recenzii* și de *Cronica plastică*, următoarele rubrici: *Cronica muzicală*, încredințată d-lui C. Bobescu; *Cronica cinematografică* și o *Cronică a munților din Țara Bârsei*.

* * *

În numărul viitor al „Brașovului Literar”, d-l Ion Foșșeneanu va semna un studiu asupra activității literare din ultimul timp, a marelui scriitor: *Octavian Goga*.

* * *

Toate cărțile și revistele primite la redacție vor fi amintite la Bibliografie. Cele care vor prezenta o importanță remarcabilă din punct de vedere literar, artistic sau regional, vor fi recenzate.

Informațiuni.

D. Camil Petrescu a terminat piesa istorică *Danton*, lucrare de proporții aproape necunoscute în teatrul românesc; cel puțin așa ne informează revista de teatru și artă »Vreamea«. Drama d-lui Camil Petre cu constituie nu numai o realizare teatrală de mare îndrăzneală, dar și o puternică evocare a timpurilor „Convenției”. Piesa va fi probabil jucată, în acest an, pe una din mari scene ale capitalei.

* * *

Stagiunea Teatrului Național din București s'a deschis cu »povestea eroică« a lui George Diamandy: „*Chemarea Codrului*”.

* * *

Maestrul *Cincinat Pavelescu*, va reprezenta la adunarea „Astrei” care va avea loc la Sfântul Gheorghe în zilele de 13 și 14 Septembrie, *Ministerul Justiției* și revista *Brașovul Literar*.

* * *

Maiorul Const. Argeșeanu, lucrează la un volum de proză intitulat *Drumuri albastre* în care întorcerea M. S. Regelui Carol II, este prinsă în firul de aur al unei minunate povestiri.

* * *

D-l Romulus Dianu, autorul *Vieții minunate a lui Anton Pan* și al *Adoratei*, are gata un nou roman »*Kodak*« care va vedea lumina tiparului în toamna acestui an.

* * *

Noul roman al d-lui N. Condiescu, se numește *Insemnările lui Safirim*.

* * *

D-l Ion Foșșeneanu, va face să apară în toamna acestui an un volum de poezii cu un ultim ciclu cuprinzând traduceri din: Beaudelaire, Verlaine, Richépin și Valéry.

* * *

La redacția revistei „Brașovul Literar”, se găsesc în depozit, ultimile exemplare din Epigramele lui Cincinat Pavelescu.

* * *

În după amiaza zilei de 19 Septembrie a. c. ora 3 p. m., va avea loc în sala Cinematografului „Redoute” prima șezătoare literar-muzicală a revistei *Brașovul Literar*, cu concursul marelui cântărețe *Alice Viardot-Garcia* dela Opera din Monte-Carlo și a scriitorilor: *Cincinat Pavelescu* și *Ion Minulescu* — laureați ai marelui premiu național pentru poezie — D-na *Maria Baiulescu*, I. Al. *Bran-Lemeny*, *Ion Foșșeneanu* și *Eugen Jebeleanu*.

* * *

Noul roman al d-lui George Mihail-Zamfirescu se numește *Ceremonial pentru Madona cu trandafiri*. Originalitatea romanului va fi printre altele, legată de unitatea de 24 ore, pe care autorul a ales-o ca timp, în care să se petreacă acțiunea.

Deasemenea, se pare că noul roman, va constitui un salt mortal dela *Gazda cu ochii umezi*, până în prezent.

* * *

Premiul *Goethe* a fost decernat *Richardei Huch*, în special pentru romanele sale istorice în care este cuprinsă toată istoria Germaniei și pentru volumele sale de poezii lirice traduse aproape în toate limbile europene.

Premiata este aproape septuagenară.

BIBLIOGRAFIE

Primite la redacție.

Cărți:

- Mihail Sadoveanu: „*Măria-sa Puiul Pădurii*”, roman (Ciornei) 1931.
I. Gr. Periețeanu: „*Cântecul plopilor* (Ciornei) Astra (Sibiu) „*Până nu e prea târziu* (Dare de seamă)
G. St. Cazacu „*Acorduri*” — versuri — 1930.
G. St. Cazacu „*Ad memoriam* — epigrame și epitafe — 1931.
Horia Oprescu „*Carnet de drum*”. 1931.

Reviste:

- Gândirea* — Anul XI. No. 6 - 7-8, Maiu-Iulie 1931. București.
Adevărul literar și artistic — Anul X. Seria II-a No. 560 și 561. București.
Duminea Universului — Anul I. Iulie 1931. București.
Țara Bârsei — Anul III. Iulie-August 1931. Brașov.
Cronicarul — Anul I. No. 4-5, Maiu-Iunie 1931. București.
Luceafărul literar și artistic — Anul II. No. 6. Iunie 1931. Brăila.
Păianjenul — Anul I. No. 16 și 17, Iulie 1931. București.
Năzuința — Anul I. No. 1-2, Maiu-Iunie 1931. Brașov.

Prețul 25 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj